

Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
ELEANOR SHARPSTON
esitatud 27. märtsil 2014¹

Kohtuasi C-578/11 P

**Deltafina SpA
versus**

Euroopa Komisjon

Apellatsioonkaebus — Konkurents — Kaitse trahvide eest ja trahvide vähendamine kartellide puhul —
Ettevõtja kohustus teha koostööteatise kohaselt koostööd — Menetlusnõuete eiramine —
Otsuse põhinemine tõenditel, mis on saadud tunnistajate ärakuulamisel vastuolus Üldkohtu
kodukorraga — Kaitseõiguste rikkumine — Olukord, kus Üldkohus rikub põhiõigust õiglasele
kohtumenetlusele mõistliku aja jooksul

1. Käesolevas apellatsioonkaebuses vaidlustab Deltafina SpA (edaspidi „Deltafina”) Üldkohtu otsuse,² millega jäeti jõusse Euroopa Komisjoni otsus, mis käsitleb konkurentsieeskirjade rikkumist seoses Itaalia turul toortubaka ostmiseks ja esmaseks töötlemiseks loodud kartelliga.³ Haldusmenetluses ja vastavalt leebema kohtlemise korrale,⁴ mis oli tol ajal kohaldatav, oli komisjon Deltafina tingimuslikult trahvidest vabastanud, kui see teeb temaga uurimises koostööd. Hiljem aga tunnistas komisjon vaidlusaluses otsuses selle vabastuse kehtetuks. Käesolevas menetluses puudutavad Deltafina tõstatatud peamised küsimused seda, mida tähendab ettevõtja kohustus teha koostööd leebema kohtlemise korra raames, kas esimese astme menetluses esines eeskirjade eiramist, millega riivati Deltafina kaitseõigusi, ning etteheidet, et Üldkohus ei teinud oma otsust mõistliku aja jooksul.

Õiguslik taust

Euroopa inimõiguste konventsioon

2. Euroopa inimõiguste konventsiooni artikli 6 lõikes 1 on ette nähtud, et igaühel on õigus õiglasele ja avalikule kohtumenetlusele mõistliku aja jooksul sõltumatus ja erapooletus kohtus.

1 — Algkeel: inglise.

2 — Üldkohtu 9. septembri 2011. aasta otsus kohtuasjas T-12/06: Deltafina vs. komisjon (EKL 2011, lk II-5639) (edaspidi „vaidlustatud kohtuotsus”).

3 — Komisjoni 20. oktoobri 2005. aasta otsus 2006/901/EÜ EÜ asutamislepingu artikli 81 lõike 1 kohase menetluse kohta (juhtum COMP/C38.281/B2) – Toortubakas, Itaalia) (teatavaks tehtud numbri K(2005) 4012 all) (edaspidi „vaidlusalune otsus”), mille kokkuvõtte avaldati *Euroopa Liidu Teatajas* 13. detsembril 2006 (ELT 2006, L 353, lk 45).

4 — Vt käesoleva ettepaneku punktid 11–14.

Põhiõigused

3. Euroopa Liidu põhiõiguste harta⁵ artikkel 41 tagab igale isikule õiguse sellele, et liidu institutsioonid, organid ja asutused käsitleksid tema küsimusi erapooletult, õiglaselt ning mõistliku aja jooksul.

4. Harta artikli 47 pealkiri on „Õigus tõhusale õiguskaitsevahendile ja õiglasele kohtulikule arutamisele”. Selles on muu hulgas ette nähtud: „Igaühel on õigus õiglasele ja avalikule asja arutamisele mõistliku aja jooksul sõltumatus ja erapooletus seaduse alusel moodustatud kohtus. [...]” Harta artikkel 48 tagab süütuse presumptsiooni ja kaitseõigused.⁶

5. Harta kohaselt on selle sätted subsidiaarsuse põhimõtet arvesse võttes ette nähtud liidu institutsioonidele, organitele ja asutustele ning liikmesriikidele üksnes liidu õiguse kohaldamise korral. Seepärast peavad nad austama õigusi, järgima põhimõtteid ja edendama nende kohaldamist oma asjaomase pädevuse kohaselt, võttes arvesse liidule aluslepingute muudes osades antud volituste piire.⁷

6. Kui hartaga tagatud õigused vastavad Euroopa inimõiguste konventsiooniga tagatud õigustele, peab nende tõlgendus olema sama.⁸

Euroopa Liidu toimimise leping

7. ELTL artikkel 101 (varem EÜ artikkel 81) keelab ettevõtjatel osaleda kokkulepetes, otsustes ja kooskõlastatud tegevuses, mis takistavad, piiravad või kahjustavad konkurentsi siseturu piires.

Konkurentsiõiguse trahvid

Nõukogu määrus (EÜ) nr 1/2003

8. Määruse nr 1/2003⁹ artikli 23 kohaselt võib komisjon oma otsusega määrata ettevõtjatele trahve, kui nad tahtlikult või ettevaatamatuse tõttu rikuvad ELTL artiklit 101.¹⁰ Trahvisumma määramisel tuleb arvesse võtta nii rikkumise raskust kui ka kestust.¹¹ Trahvide määramisel tuleb pidada kinni hartas ette nähtud õigustest ja põhimõtetest; määruse nr 1/2003 tõlgendamisel ja kohaldamisel tuleb neid põhimõtteid austada.¹²

9. Määruse nr 1/2003 artiklis 31 on sätestatud: „Euroopa Kohtul on täielik pädevus läbi vaadata otsused, millega komisjon on määranud trahvid või karistusmaksed. Euroopa Kohus võib määratud trahvi või karistusmaks tühistada, seda vähendada või suurendada.”¹³

5 — ELT 2010, C 83, lk 2 (edaspidi „harta”).

6 — Samasugust tagatist sisaldab Euroopa inimõiguste konventsiooni artikli 6 lõige 2.

7 — Artikli 51 lõige 1.

8 — Artikli 52 lõige 3.

9 — 16. detsembri 2002. aasta määrus asutamislepingu artiklites 81 ja 82 sätestatud konkurentsieeskirjade rakendamise kohta (ELT 2003, L 1, lk 1; ELT eriväljaanne 08/02, lk 205) (edaspidi „määrus nr 1/2003”). Nõukogu 6. veebruari 1962. aasta määrus nr 17: esimene määrus asutamislepingu artiklite [81] ja [82] rakendamise kohta (EÜT 1962, 13, lk 204; ELT eriväljaanne 08/01, lk 3) (edaspidi „määrus nr 17”) tunnustati kehtetuks määruse nr 1/2003 artikli 43 lõikega 1. Komisjon on viidanud vaidlusaluse otsuse punktis 2.6 mõlemale määrusele kui määratud trahvide õiguslikule alusele. Määruse nr 17 asjakohased sätted on artikli 15 lõige 2 ja artikkel 17. Need kajastuvad määruse nr 1/2003 artikli 23 lõigetes 2 ja 3 ning artiklis 31. Käesolevas ettepanekus viitan määruse nr 1/2003 sätetele, mida tuleb käsitada nii, et nendega on silmas peetud ka määruse nr 17 artikli 15 lõiget 2 ja artiklit 17, sest käesolevas apellatsiooniasjas üles tõstetud küsimusi puudutavas osas neid oluliselt ei muudetud.

10 — Artikli 23 lõige 2.

11 — Artikli 23 lõige 3.

12 — Määruse nr 1/2003 põhjendus 37.

13 — Vt samuti ELTL artikkel 261 ja määruse nr 1/2003 põhjendus 33.

Trahvide määramise suunised

10. Juhtumi asjaolude esinemise ajal olid kohaldatavad ka komisjoni 1998. aasta suunised.¹⁴ Preambuli kohaselt määrati trahvi põhisumma kindlaks rikkumise raskusastmest tuleneva summa ja rikkumise kestusest tuleneva summa liitmise teel. Seda summat võidi seejärel vähendada, kui esines kergendavaid asjaolusid, nagu ettevõtja tegelik koostöö menetluses väljaspool koostööteatise kohaldamisala.¹⁵ Samuti oli 1998. aasta suunistes märgitud, et teatavatel asjaoludel võib ettevõtja kvalifitseeruda kaitsele trahvide eest.¹⁶

Komisjoni teatis, mis käsitleb kaitset trahvide eest ja trahvide vähendamist kartellide puhul

11. Komisjoni teatises, mis käsitleb kaitset trahvide eest ja trahvide vähendamist kartellide puhul,¹⁷ on sissejuhatuses selgitatud, et see teatis käsitleb tõsiseid konkurentsieeskirjade rikkumisi, nagu hindade kindlaksmääramine, toodangu- või müügikvootide kindlaksmääramine ning turgude jagamine kartellide poolt. Komisjon märkis, et teatavad ebaseaduslike kokkulepetega seotud ettevõtjad soovivad oma osaluse neis kokkulepetes lõpetada ja komisjoni selliste kokkulepete olemasolust teavitada, kuid neid hoiavad tagasi võimalikud suured trahvid. Ta asus seisukohale, et temaga koostööd tegevate ettevõtjate sooduskohtlemine on (toonase) ühenduse huvides. Kui ettevõtja aitab otsustaval määral kaasa uurimise algatamisele või rikkumise tuvastamisele, võib see õigustada temale antavat kaitset trahvide eest juhul, kui on täidetud teatavad lisanõuded. Kui ettevõtja või mitu ettevõtjat teevad komisjoniga koostööd, võib see õigustada ka määratava trahvi vähendamist komisjoni poolt. Trahvi vähendamine peab kajastama seda, mil määral ettevõtja esitatud andmed aitasid komisjonil rikkumist sisuliselt ja ajaliselt kindlaks teha. Trahvide vähendamine peab piirduma nende ettevõtjatega, kes esitavad komisjonile tõendid, mis lisavad olulist väärtust komisjoni valduses olevatele andmetele.¹⁸

12. 2002. aasta koostööteatise A osa pealkiri oli „Kaitse trahvide eest”. Punktis 8 oli märgitud, et komisjon tagab ettevõtjale kaitse määratava trahvi eest, kui see ettevõtja esitab ühendust mõjutava väidetava kartelli kohta tõendid, mis komisjoni arvates: a) võimaldavad tal teha otsuse uurimise läbiviimise kohta; või b) võimaldavad tal tuvastada EÜ artikli 81 rikkumise. Vastavalt B osale võisid ettevõtjad, kes ei täitnud tingimusi *trahvide eest kaitse* saamiseks, siiski kvalifitseeruda määratava trahvi *vähendamisele*.¹⁹

13. Selleks et ettevõtja kvalifitseeruks kaitsele trahvi eest, pidid lisaks nendele nõuetele olema täidetud teatise punktis 11 loetletud järgmised kumuleeruvad tingimused:

- „a) ettevõtja teeb komisjoni haldusmenetluse jooksul pidevalt tihedat ja tõhusat koostööd ning esitab komisjonile kõik tema valdusse sattuvad või talle kättesaadavad tõendid, mis käsitlevad kahtlustatavat rikkumist. Ettevõtja peab olema komisjonile pidevalt kättesaadav, et vastata kiiresti kõikidele küsimustele, mis võivad kaasa aidata asjaomaste faktide kindlakstegemisele;
- b) ettevõtja lõpetab oma osaluse kahtlustatavas rikkumises hiljemalt tõendite esitamise ajal punkti 8 alapunkti a või b alusel;

14 — Komisjoni 1998. aasta suunised määruse nr 17 artikli 15 lõike 2 ja [ST] artikli 65 lõike 5 kohaselt määratavate trahvide arvutamise meetodi kohta (EÜT 1998, C 9, lk 3; ELT eriväljaanne 08/01, lk 171; edaspidi „komisjoni 1998. aasta suunised”). Nimetatud tekst on hiljem asendatud suunistega määruse nr 1/2003 artikli 23 lõike 2 punkti a kohaselt määratavate trahvide arvutamise meetodi kohta (ELT 2006, C 210, lk 2).

15 — Vt käesoleva ettepaneku punktid 11–14.

16 — Vt punkt 4, kus on viidatud 1996. aasta koostööteatisele (vt käesoleva ettepaneku 17. joonealune märkus).

17 — (EÜT 2002, C 45, lk 3; ELT eriväljaanne 08/02, lk 155) (edaspidi „2002. aasta koostööteatis”). See teatis asendas komisjoni teatise trahvide määramata jätmise või vähendamise kohta kartellikokkulepete puhul (EÜT 1996, C 207, lk 4) (edaspidi „1996. aasta koostööteatis”). Praegune versioon on komisjoni teatis, mis käsitleb kaitset trahvide eest ja trahvide vähendamist kartellide puhul (ELT 2006, C 298, lk 17) (edaspidi „2006. aasta koostööteatis”).

18 — Vt punktid 1–7.

19 — Vt punkt 20.

c) ettevõtja ei ole sundinud teisi ettevõtjaid rikkumises osalema.”

14. Trahvide eest kaitse taotlemise kord oli ette nähtud punktides 12–19. Kui ettevõtja oli haldusmenetluse lõpuks täitnud punktis 11 ette nähtud tingimused, võis komisjon anda talle asjakohase otsusega kaitse trahvide eest. Kui haldusmenetluse mis tahes etapis ei täidetud A või B osas ette nähtud nõudeid, võis sellega kaasneda ettenähtud sooduskohtlemise lõpetamine.²⁰

Vaidlusalune otsus ja selle taust

Kartell

15. Vaidlustatud kohtuotsuse punktides 2–20 on täielikult selgitatud vaidlusaluse otsuse tausta.

16. Sündmuste käik oli lühidalt järgmine. Komisjon viis 3., 4. ja 5. oktoobril 2001 läbi uurimised Fédération européenne des transformateurs de tabac'i (Euroopa Tubakatöötajate Liit) ja Maison des métiers du tabac'i (tubaka kutseühing) ruumides Brüsselis (Belgia). Samal päeval andis Euroopa Tubakatöötajate Liit nendest uurimistest faksi teada kõikidele oma liikmetele, sealhulgas Associazione professionale trasformatori tabacchi italiani'le (Itaalia tubakatöötajate kutseliit; edaspidi „APTI”). Samuti viis komisjon neil päevil läbi uurimised kolme peamise Hispaania toortubakatöötaja ning kahe Hispaania tubakatöötajate ja -tootjate ühingu ruumides.

17. Itaalia toortubakatöötaja (ja APTI liige) Deltafina esitas 19. veebruaril 2002 komisjonile trahvide eest kaitse saamise taotluse, lähtudes 2002. aasta koostööteatisest, ja teise võimalusena trahvide vähendamise taotluse, lähtudes sama teatise jaotisest B. Trahvide eest kaitse saamise taotlus puudutas väidetavat toortubakatöötajate kartelli Itaalia turul. Komisjon teatas 6. märtsil 2002 Deltafinale, et tema taotlus vastab 2002. aasta koostööteatise punkti 8 alapunkti b nõuetele ja et komisjon annab talle haldusmenetluse lõpus kaitse trahvide eest seoses rikkumistega, mis komisjoni uurimise tulemusel esitatud tõendite põhjal tuvastatakse, kui Deltafina vastab kõigile nimetatud teatise punktis 11 loetletud tingimustele. 14. märtsil 2002 kohtusid komisjoni teenistuste ning Deltafina ja Universal Corporationi²¹ esindajad, et arutada, mil viisil hakkab Deltafina komisjoniga koostööd tegema (edaspidi „14. märtsi 2002. aasta koosolek”). Sel koosolekul arutati muu hulgas Deltafina kaitsetaotluse konfidentsiaalsust. Deltafina esitas 19., 21., 25. ja 26. märtsil 2002 komisjonile täiendavat teavet. 22. märtsil 2002 vestlesid Deltafina esindajad ja toimikuga tegelev komisjoni teenistuja omavahel telefonitsi ja selle vestluse käigus arutati mitut küsimust seoses Deltafina ja komisjoni koostööga.

18. Universali koosseisuväline õigusnõustaja teatas 2. aprillil 2002 äriühingute Standard Commercial Corp. ja Dimon Inc. – toortubaka esmase töötlemisega tegeleva kahe Itaalia äriühingu, vastavalt Transcatàb SpA (edaspidi „Transcatàb”) ja Dimon Italia Srl (edaspidi „Dimon Italia”) emettevõtjate – koosseisuvälisele õigusnõustajale, et Deltafina on esitanud komisjonile taotluse kaitse saamiseks trahvide eest seoses töötajate kartellidega Itaalia tubakaturul. APTI ruumides peeti 4. aprilli 2002. aasta hommikul koosolek. Sellel koosolekul teatas Deltafina president kohalolevatele isikutele, et Deltafina on hakanud komisjoniga 2002. aasta koostööteatise alusel koostööd tegema. Sama päeva, st 4. aprilli 2002. aasta pärastlõunal esitasid ka Dimon Italia ja Transcatàb, kelle esindajad osalesid nimetatud APTI koosolekul, taotluse nende leebemaks kohtlemiseks 2002. aasta koostööteatise alusel.

20 — Vt punkt 30.

21 — Deltafina emettevõtja (edaspidi „Universal”).

19. Komisjon esitas 25. veebruaril 2004 oma vastuväiteteatise. Ärakuulamise eest vastutava ametniku juures 22. juunil 2004 toimunud ärakuulamisel, kus Deltafina osales, juhtis Dimon Italia komisjoni tähelepanu kahele toimikus sisalduvale dokumendile, milles oli kokku võetud Deltafina presidendi sõnavõtt APTI koosolekul. Komisjon võttis 21. detsembril 2004 vastu 25. veebruari 2004. aasta vastuväiteteatise täienduse, teatades Deltafinale ja teistele asjassepuutuvatele ettevõtjatele oma kavatsusest mitte anda Deltafinale kaitset trahvide eest, sest tema hinnangul oli Deltafina rikkunud 2002. aasta koostööteatise punkti 11 alapunktis a ette nähtud koostöökohustust.

Vaidlusalune otsus ja trahvi kindlaksmääramine

20. Komisjon võttis vaidlusaluse otsuse vastu 20. oktoobril 2005. Selle otsuse artiklis 1 on märgitud, et Deltafina ja Universal rikkusid viidatud perioodidel²² EÜ artikli 81 lõiget 1 oma osalemisega kokkulepetes ja/või kooskõlastatud tegevuses Itaalia toortubakasektoris. Vaidlusaluse otsuse artiklis 2 määrati Deltafinale ja Universalile solidaarselt trahv 30 000 000 eurot.

21. Trahvi põhisumma kindlaksmääramisel võeti arvesse kõiki olulisi asjaolusid kooskõlas määruse nr 1/2003 artikli 23 lõikega 3. Seega analüüsis komisjon eelkõige: 1) rikkumise raskust; 2) seda, et tegu oli konkurentsieeskirjade väga raske rikkumisega; 3) iga ettevõtja konkreetset turuosa (Deltafina oli asjaomasel toortubakaturul suurim ostja); 4) seda, et Deltafina kuulus hargmaisesse kontserni, kuhu kuulusid suurimad tubakaga kauplejad maailmas (hoiatava mõju tagamiseks rakendati trahvi lähtesummale kordajat 1,5); ja 5) rikkumise kestust (summat suurendati siis 60% võrra).

22. Edasi võttis komisjon Deltafina kasuks kergendava asjaoluna arvesse tema tegelikku koostööd menetluses väljaspool 2002. aasta koostööteatise kohaldamisala. Trahvi põhisummat vähendati kahel põhjusel. Deltafina oli esimene ettevõtja, kes taotles 2002. aasta koostööteatise kohaldamist ning esimene, kellele komisjon andis tingimuslikult kaitse trahvide eest; samuti panustas Deltafina oluliselt algusest peale komisjoni uurimisse ja jätkas seda kogu menetluse kestel, välja arvatud nende faktiliste asjaolude osas, mis õigustasid lõpuks trahvide eest kaitse andmata jätmist.

23. Kaitse trahvide eest jäeti andmata seetõttu, et komisjoni arvates ei olnud Deltafina vastanud 2002. aasta koostööteatise punkti 11 alapunktis a ette nähtud tingimustele. Kuigi Deltafina oli teadlik, et komisjon kavatses viia 18. ja 20. aprillil 2002 läbi kohapealseid uurimisi, teatas Deltafina president 4. aprillil 2002, enne uurimiste läbiviimist vabatahtlikult oma kahele peamisele konkurendile Deltafina kaitsetaotlusest. Deltafina käitumine võis väga tõenäoliselt kahjustada komisjoni uurimiste tulemust ning Deltafina teadis või vähemalt pidi seda teadma, muu hulgas sellepärast, et komisjon oli talle eelseisvast uurimisest konkreetset teatanud ja tal oli palutud kaitsetaotlus salajas hoida, et uurimiste tulemus ohtu ei satuks. Selles suhtes ei nähtunud 14. märtsi 2002. aasta koosolekul peetud arutelust ega komisjoni edasisest tegevusest, nagu oleks ta nõustunud, et Deltafina igal juhul teatab oma konkurentidele enda taotlusest kohaldada 2002. aasta koostööteatist.

24. Komisjon tunnistas nii praktilisi raskusi, mis pidid Deltafinal tekkima tema kaitsetaotluse salajas hoidmisel, kui ka seda, et kui Deltafina oleks olnud kohustatud sellest taotlusest konkurentidele teatama, oleks olnud vägagi ebatõenäoline, et järgnenud uuringud oleksid olnud viljakad. Ent Deltafina avaldas oma kaitsetaotluse APTI koosolekul vabatahtlikult ja omal algatusel. See, et Deltafina sellest avaldusest komisjonile ei teatanud, näitas, et ta ei eeldanud komisjonilt oma teole heakskiitu. Peale selle ei teatanud ka Universal komisjonile viivitamata avaldusest, mille tegi tema koosseisuväline nõuandja 2. aprillil 2002.

22 — Rikkumine kestis alates 29. septembrist 1995 kuni 19. veebruarini 2002.

Menetlus Üldkohtus ja vaidlustatud kohtuotsus

25. Esimeses astmes palus Deltafina Üldkohtul:

- tühistada talle vaidlusaluse otsuse artiklis 2 määratud trahv;
- teise võimalusena vähendada selle trahvi summat;
- mõista kohtukulud välja komisjonilt.

26. Deltafina esitas seitse väidet. Esimeses kolmes põhiväites märkis Deltafina vaidlusaluse otsuse tühistamist taotledes, et komisjon on teinud kolm ilmselt viga: 1) see, et kaitse trahvide eest võeti ära väärale faktilisele eeldusele tuginedes; 2) seisukoht, et Deltafina on rikkunud 2002. aasta koostööteatise punkti 11 alapunkti a ette nähtud koostöökohustust; ja 3) väide, et Deltafina seadis oma kaitsetaotlust avaldades uurimise ohtu. Neljandas väites märkis Deltafina, et on rikutud õiguspärase ootuse kaitse, hea halduse ja proportsionaalsuse põhimõtteid. Seejärel esitas Deltafina teise võimalusena kolm väidet, taotledes trahvisumma vähendamist. Viiendas väites märkis ta, et ülemäärane trahvi lähtesumma rikub proportsionaalsuse põhimõtet. Kuuenda väite kohaselt komisjon eksis, kui ta asus seisukohale, et Universal on Deltafina tegevuse eest solidaarselt vastutav, ja määras seetõttu Deltafinale ülemäärase trahvi. Seitsmendas väites märgiti, et kergendavaid asjaolusid on vääralt hinnatud. Hiljem loobus Deltafina kuuendast väitest.

27. Üldkohtu istungil esitas Deltafina esmakordselt väite, et komisjon on rikkunud võrdse kohtlemise põhimõtet seeläbi, et ta on vähendanud nii Deltafina kui ka Dimon Italia trahve 50% võrra. Üldkohus luges selle väite kodukorra artikli 48 lõike 2 alusel vastuvõetamatuks.

28. Üldkohus jättis oma 9. septembri 2011. aasta otsusega hagi tervikuna rahuldamata ja mõistis kohtukulud välja Deltafinalt.

Apellatsioonkaebus ja menetlus Euroopa Kohtus

29. Deltafina esitab apellatsioonkaebuse põhjenduseks neli väidet, mille võib kokku võtta järgmiselt. Esiteks eksis Üldkohus, kui ta ei teinud otsust küsimuses, kas komisjonil oli 14. märtsi 2002. aasta koosolekul kokku lepitud „mängureegleid”²³ arvestades õigus asuda seisukohale, et Deltafina on rikkunud oma koostöökohustust seeläbi, et ta andis APTI koosolekul teada oma kaitsetaotlusest. Seda tehes astus Üldkohus ühtaegu mõlema kokkuleppepoole asemele, määraes tagantjärele kindlaks Deltafina koostöökohustuse tingimused ja sellega rikkudes Deltafina kaitseõigusi.

30. Teiseks jättis Üldkohus tegemata piisavad või õiged järeldused faktiliste asjaolude kohta ning jättis arvestamata tõendite hankimise alusreeglid, sest ta kuulas pärast väidetavalt mitteametlikku ja seega õigusvastast menetlust ära kahe 14. märtsi 2002. aasta koosolekul osalenu tunnistused mängureeglite teemal, pidamata silmas tema enda kodukorras ette nähtud tagatise.

31. Kolmandaks ei teinud Üldkohus otsust mõistliku aja jooksul. Tema menetlus kestis ülemäära kaua, nimelt viis aastat ja kaheksa kuud, kusjuures kirjaliku menetluse lõpust kuni suulise menetluse algatamise otsuseni kulus rohkem kui 43 kuud.

32. Neljandaks keeldus Üldkohus õigusvastaselt tegemast otsust Deltafina poolt esmakordselt kohtuistungil esitatud argumendi kohta, et komisjoni määratud trahv on ebaproportsionaalne ja diskrimineeriv, sest komisjon vähendas Deltafina trahvi samas järgus nagu Dimon Italia oma, olgugi et nende vastavad panused rikkumise tuvastamiseni viinud komisjoni uurimisse erinesid oluliselt.

23 — „Mängureeglid” viitavad Deltafina ja komisjoni vahelise väidetava kokkuleppe üksikasjadele: vt käesoleva ettepaneku punkt 62.

33. Euroopa Kohtu menetlus peatati pärast kohtuistungit 13. novembril 2012 kuni suurkoja otsuste tegemiseni kohtuasjades *Gascogne Sack Deutschland vs. komisjon*,²⁴ *Kendrion vs. komisjon*²⁵ ja *Groupe Gascogne vs. komisjon*.²⁶ Nimetatud kohtuasjades revideeris Euroopa Kohus oma praktikat seoses apellatsioonimenetluses esitatud etteheidetega, et Üldkohus ei ole teinud otsust mõistliku aja jooksul. Nendes kohtuasjades tehti otsused 26. novembril 2013. Käesoleva ettepaneku esitamine lükkus vastavalt edasi, et neid kohtuotsuseid arvesse võtta.

Kolmas väide: otsust ei tehtud mõistliku aja jooksul

34. Otstarbekas on käsitleda kõigepealt Deltafina kolmandat väidet, sest see seisab esimeses, teises ja neljandas väites tõstatatud küsimustest täiesti eraldi.

Seisukohtade kokkuvõte

35. Deltafina märgib, et Üldkohus rikkus harta artikleid 42 ja 47 sellega, et ei teinud kohtuotsust mõistliku aja jooksul. Sellest lähtudes palub Deltafina, et Euroopa Kohus tühistaks vaidlustatud kohtuotsuse või teise võimalusena oluliselt vähendaks tema trahvi summat.

36. Võrreldes menetluse kestusega keerulisemas kohtuasjas *Baustahlgewebe vs. komisjon*,²⁷ kus Euroopa Kohus otsustas, et viis aastat ja kuus kuud on ülemäärane viivitus (kirjaliku menetluse lõpust möödus enne suulise menetluse alustamist 32 kuud), on selge, et Üldkohtu menetlus kestis käesolevas asjas liiga kaua. Käesolevas asjas kestis menetlus viis aastat ja kaheksa kuud; ning kirjaliku menetluse lõpu ja suulise menetluse alustamise vahele jäi 43 kuud. Selle menetluse kestus ei tulenenud Deltafinaga seotud põhjustest. Kuigi repliigi esitamise tähtaeg peatati alates 6. juulist 2006 kuni 16. oktoobrini 2006 pärast seda, kui Deltafina palus Üldkohtul kohustada komisjoni esitama üht dokumenti, esitas Deltafina repliigi ettenähtud tähtaja piires. See kohtuasi on Deltafina jaoks vägagi tähtis kahel põhjusel. Esiteks on määratud trahv kaalukas. Teiseks puudutab see põhimõttelist küsimust, kas trahvide eest kaitset taotlenud ettevõtja saab sõlmida komisjoniga õiguspäraselt lepingu selle kohta, kuidas tuleb täita tema kohustust teha koostööd 2002. aasta koostööteatise alusel.

37. Komisjoni sõnul ei ole Deltafina väide põhjendatud. Esiteks vaidleb komisjon vastu Deltafina arvutusele menetluse kestuse kohta. Ta on seisukohal, et menetlus kestis viis aastat, kolm kuud ja kaheksa päeva (s.o vähem kui menetlus kohtuasjas *Baustahlgewebe*). Deltafina taotlus tema repliigi esitamise tähtaja pikendamiseks venitas menetlust nelja kuu ja kaheteistkümne päeva võrra. Teiseks on kohtupraktikas välja kujunenud, et hinnates, kas kohtuotsuse tegemisega on ülemäärane viivitatud, tuleb arvesse võtta juhtumi asjaolusid. Deltafina osales keerulises kartellikokkuleppes, mis põhjustas rea omavahel seotud rikkumisi, mille suhtes asjaomased ettevõtjad esitasid hagid ühe ja sama komisjoni

24 — 26. novembri 2013. aasta otsus kohtuasjas C-40/12 P: *Gascogne Sack Deutschland GmbH vs. komisjon* (edaspidi „*Gascogne Sack Deutschland*”).

25 — 26. novembri 2013. aasta otsus kohtuasjas C-50/12 P: *Kendrion NV vs. komisjon* (edaspidi „*Kendrion*”).

26 — 26. novembri 2013. aasta otsus kohtuasjas C-58/12 P: *Groupe Gascogne SA vs. komisjon* (edaspidi „*Groupe Gascogne*”).

27 — 17. detsembri 1998. aasta otsus kohtuasjas C-185/95 P: *Baustahlgewebe vs. komisjon* (EKL 1998, lk I-8417) (edaspidi „*Baustahlgewebe*”).

otsuse tühistamiseks.²⁸ Neid kohtuasju menetleti kolmes eri keeles (inglise, itaalia ja hispaania). Peale selle oli Deltafina kohtuasjas vaja uurida keerulisi fakti- ja õigusküsimusi. Sellepärast ei tohiks pidada Üldkohtu menetlust ülemäära pikaks. Kolmandaks, isegi kui Euroopa Kohus tuvastab, et Üldkohtu menetlus oli ülemäära pikk, ei tohiks see asjaolu viia vaidlusaluse otsuse tühistamiseni.

Hinnang

38. Esiteks peab olukord, kus kohtuotsust ei tehta mõistliku aja jooksul, – kui menetlusnormide eiramine, mis kujutab endast põhiõiguse rikkumist – Euroopa Inimõiguste Kohtu sõnul andma asjaomasele poolele õiguse kasutada tõhusat õiguskaitsevahendit, mis tagab talle tekitatud kahju asjakohase korvamise.²⁹

39. Teiseks, kui puuduvad tõendid selle kohta, et Üldkohtu menetluse liiga pikk kestus on mõjutanud kohtuasja tulemust, ei saa see, et kohtuotsust ei tehtud mõistliku aja jooksul, viia vaidlustatud kohtuotsuse tühistamiseni.³⁰ Põhjus on selles, et kui lahendini jõudmisel mõistliku ajapiiri ületamine ei mõjutanud vaidluse tulemust, ei heastaks vaidlustatud kohtuotsuse tühistamine Üldkohtu poolt toime pandud tõhusa kohtuliku kaitse põhimõtte rikkumist.³¹

40. Kolmandaks ei ole Deltafina esitanud käesolevas asjas Euroopa Kohtule ühtki tõendit, millest võiks järeldada, et Üldkohtu lahendini jõudmisel mõistliku ajapiiri ületamine võis mõjutada vaidluse tulemust.

41. Neljandaks, arvestades vajadust tagada Euroopa Liidu konkurentsioiguse järgimine, ei saa Euroopa Kohus lubada apellandil uuesti üles tõsta trahvi põhjendatuse või suuruse küsimust pelgalt selle pärast, et kohtuotsust ei tehtud mõistliku aja jooksul, kui kõik tema vastuväited Üldkohtu järeldustele trahvi suuruse tegevuse kohta, mille eest trahv määrati, on tagasi lükatud.³² Põhjustel, mis ma esitasin punktides 73–101 (apellatsioonkaebuse esimene väide), punktides 110–121 (apellatsioonkaebuse teine väide) ja punktides 126–130 (apellatsioonkaebuse neljas väide), järeldan ma, et Deltafina peamised väited käesolevas apellatsioonimenetluses tuleb tõepoolest tagasi lükata.

42. Sellest järeldub, et Deltafina apellatsioonkaebuse kolmas väide ei saa viia vaidlustatud kohtuotsuse tühistamiseni.

28 — Hispaania toortubakasektori kohtuasjad olid järgmised: T-24/05: Alliance One International jt vs. komisjon, milles otsus tehti 27. oktoobril 2010 (EKL 2010, lk II-5329); T-29/05: Deltafina vs. komisjon, milles otsus tehti 8. septembril 2010 (EKL 2010, lk II-4077); T-33/05: Cetarsa vs. komisjon, milles otsus tehti 3. veebruaril 2011; T-37/05: World Wide Tobacco España vs. komisjon, milles otsus tehti 8. märtsil 2011; T-38/05: Agroexpansión vs. komisjon, milles otsus tehti 12. oktoobril 2011 (EKL 2010, lk II-7005); ja T-41/05: Alliance One International vs. komisjon, milles otsus tehti 12. oktoobril 2011 (EKL 2011, lk II-7101). Itaalia toortubakasektorit käsitlesid kuus kohtuasja, nende seas Deltafina kohtuasi ja lisaks sellele kohtuasjad: T-11/06: Romana Tabacchi vs. komisjon, milles otsus tehti 5. oktoobril 2011 (EKL 2011, lk II-6681); T-19/06: Mindo vs. komisjon (EKL 2011, lk II-6795); T-25/06: Alliance One International vs. komisjon, milles otsus tehti 5. oktoobril 2011 (EKL 2011, lk II-5741); T-34/06: Universal vs. komisjon, milles määrus tehti 1. septembril 2010; ja T-39/06: Transcat vs. komisjon, milles otsus tehti 5. oktoobril 2011 (EKL 2011, lk II-6831).

29 — Euroopa Inimõiguste kohtu (suurkoda) 26. oktoobri 2000. aasta otsus Kudła vs. Poola (avaldus nr 30210/96), *Recueil des arrêts et décisions*, 2001-XI, punktid 156 ja 157.

30 — Eespool 24. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Gascogne Sack Deutschland, punkt 81 ja seal viidatud kohtupraktika. Euroopa Kohtu põhjenduskäiku seoses kohtulahendini jõudmisega mõistliku aja jooksul on täielikult kirjeldatud kohtuotsuse Gascogne Sack Deutschland punktides 80–103; eespool 25. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsuse Kendrion punktides 77–108; ja eespool 26. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsuse Groupe Gascogne punktides 66–97. Käsitlesin seda küsimust kohtuasjas Gascogne Sack Deutschland esitatud 30. mai 2013. aasta ettepaneku punktides 128–141; kohtuasjas Kendrion samal kuupäeval esitatud ettepaneku punktides 113–134, ja palju põhjalikumalt kohtuasjas Groupe Gascogne samal kuupäeval esitatud ettepaneku punktides 70–150. Mugavuse huvides ja korduste vältimiseks viitan käesolevas ettepanekus peamiselt kohtuasjale Gascogne Sack Deutschland.

31 — Eespool 24. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Gascogne Sack Deutschland, punkt 82 ja seal viidatud kohtupraktika.

32 — Eespool 24. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Gascogne Sack Deutschland, punkt 84 ja seal viidatud kohtupraktika.

43. Kuivõrd Deltafina taotleb oma trahvi summa vähendamist seoses talle Üldkohtu menetluse ülemäärasest kestusest tekkinud rahaliste tagajärgedega, tuleb mees pidada, et kohtuasjas Baustahlgewebe esmakordselt seesugust olukorda käsitledes rahaldas Euroopa Kohus sellise taotluse ning vähendas trahvi menetlusökonoomia kaalutlustel ja eesmärgiga tagada menetlusnormi rikkumise kohene ja tõhus heastamine.³³ Seevastu hilisemas kohtuasjas *Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland* vs. komisjon,³⁴ kus komisjon oli tuvastanud turgu valitseva seisundi kuritarvitamise, kuid mitte määranud trahvi, märkis Euroopa Kohus, et Üldkohtu otsuse tegemisel mõistliku ajapiiri ületamine võib anda alust kahjuhüvitusnõudeks.

44. Deltafina ei ole täpsustanud, kas tema nõue põhineb kohtuotsusel Baustahlgewebe, ega seda, kas ta nõuab kahjuhüvitist; samuti ei ole ta märkinud, kas või mil määral tal on tekkinud rahalist kahju. Mulle näib, et Deltafina apellatsioonkaebus põhineb kaudselt Euroopa Kohtu lähenemisviisil kohtuotsuses Baustahlgewebe ega ole esitatud eraldi nõudena varalise ja/või mittevaralise kahju eest. Suulise menetluse peatamise ja jätkamise vahelisel ajal on Euroopa Kohus kinnitanud, et niisuguse rikkumise vaidlustamiseks ja selle eest karistamiseks on tõhus üldkohaldatav õiguskaitsevahend ELTL artikli 268 ja artikli 340 teise lõigu alusel Euroopa Liidu vastu esitatud kahjuhüvitusnõue.³⁵ Seetõttu tuleb Deltafina nõue rahuldamata jätta niivõrd, kui see põhineb kohtuotsusel Baustahlgewebe. Kui Deltafina soovib esitada kahjuhüvitusnõuet, tuleb see esitada Üldkohtus.³⁶

45. Mis puudutab kriteeriume hindamaks, kas Üldkohus tegi otsuse mõistliku aja jooksul, siis tuleb selle küsimuse käsitlemisel arvestada juhtumi asjaolusid, nagu vaidluse keerukus ja poolte käitumine.³⁷ Asjassepuutuvate kriteeriumide loetelu ei ole ammendav ning kulutatud aja mõistlikkuse hindamine ei eelda juhtumi iga asjaolu süstemaatilist uurimist, kui menetluse kestus tundub olevat põhjendatud ka juba ühe asjaoluga. Seega võib kohtuasja keerukus või hagejast tingitud viivitus õigustada menetluse kestust, mis näib esmapilgul liiga pikk.³⁸

46. Neid põhimõtteid käesolevale asjale kohaldades esitas Deltafina 19. jaanuaril 2006 oma tühistamishagi. 26. juunil 2006 palus Deltafina Üldkohtul nõuda komisjonilt välja kaitsevaidetele lisatud dokument tervikuna. Üldkohtu kantselei teatas 22. novembri 2006. aasta kirjas Deltafinale, et tema taotlus on rahuldamata jäetud. Deltafina sõnul lõpetati kirjalik menetlus 26. veebruaril 2007. Kohtuistung peeti 29. septembril 2010 ja kohtuotsus tehti 9. septembril 2011.

47. Esimeses kohtuastmes kestis menetlus kokku ligikaudu viis aastat ja kaheksa kuud ning kirjaliku menetluse lõpu ja kohtuistungi vahele jäi ligikaudu 43 kuud. Üldkohtu menetluse kestust ei saa õigustada ühegi konkreetse asjaoluga Deltafina kohtuasjas. Menetluse kirjaliku ja suulise staadiumi vahele jäänud aega ei saa põhjendada vaidluse keerukusega, poolte käitumisega ega vahele tulnud menetlusküsimustega. Muu hulgas ei avaldanud Deltafina taotlus komisjoni valduses oleva dokumendi esitamiseks mingit mõju ilmse tegevusetuse perioodile, mis jäi kirjaliku menetluse lõpu ja suulise menetluse alustamise vahele. Euroopa Kohtule ei ole antud teavet, mis seda perioodi selgitaks või õigustaks.

33 — Eespool 24. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus *Gascogne Sack Deutschland*, punkt 86 ja seal viidatud kohtupraktika.

34 — 16. juuli 2009. aasta otsus kohtuasjas C-385/07 P: *Der Grüne Punkt - Duales System Deutschland* vs. komisjon (EKL 2009, lk I-6155) (edaspidi „*Der Grüne Punkt*”).

35 — Eespool 24. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus *Gascogne Sack Deutschland*, punktid 88 ja 89.

36 — Eespool 24. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus *Gascogne Sack Deutschland*, punkt 90.

37 — Eespool 24. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus *Gascogne Sack Deutschland*, punkt 91. Vt samuti eespool 26. joonealuses märkuses viidatud minu ettepanek kohtuasjas *Groupe Gascogne*, punktid 91–94.

38 — Eespool 24. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus *Gascogne Sack Deutschland*, punkt 92.

48. Mis puudutab iseäranis vaidluse keerukust, siis on selge, et kuigi esitatud väiteid tuli üksikasjalikult uurida, ei tekitanud need erakordseid raskusi. Ehkki on tõsi, et mitu vaidlustatud otsuse adressaati esitasid selle otsuse peale Üldkohtusse tühistamishagid, ei muutnud see võimatuks kohtuasjaga seotud dokumentide põhjalikku uurimist ja suuliseks menetluseks valmistumist vähema aja kui kolme aasta ja seitsme kuu jooksul. Tuleb märkida, et Üldkohus ei võtnud selle aja vältel ühtegi menetlust korraldavat meetet, mis oleks menetluse katkestanud või seda viivitanud.

49. Need faktilised asjaolud toovad mu järeldusele, et Üldkohtu menetlusega rikuti harta artikli 47 teist lõiku ja et Üldkohus ei teinud oma otsust mõistliku aja jooksul. See kujutab endast isikutele õigusi andva õigusnormi küllaldaselt tõsist rikkumist,³⁹ millest tulenevalt on Deltafinal soovi korral võimalus esitada eraldi kahjuhüvitusnõue.

50. Kuna aga Deltafina väide ei saa viia vaidlustatud kohtuotsuse tühistamiseni, tuleb apellatsioonkaebuse kolmas väide põhjendamatusse tõttu tagasi lükata.

Esimene ja teine väide: vaidlustatud kohtuotsuse asjakohaste punktide kokkuvõte

51. Kõigepealt kirjeldas Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 102–148 oma lähenemisviisi. Leebema kohtlemise programm on mõeldud selleks, et komisjoniga salakartellide uurimisel koostööd tegevaid ettevõtjaid soodsamalt kohelda. Nii on selle programmi eesmärk uurida, alla suruda ja pärssida kõige raskemate konkurentsioiguse rikkumiste hulka kuuluvat tegevust. Leebema kohtlemise programm põhineb komisjoni ja temaga koostööd teha otsustavate ettevõtjate vahelisel kokkuleppel. Vastavalt 2002. aasta koostööteatisele võis komisjon anda esimesele uurimises osalevale ettevõtjale kaitse trahvide eest ja ühtaegu vähendada nende ettevõtjate trahve, kes hiljem koostööd tegema asusid. Selles suhtes on leebusprogrammi loogikale omane, et kaitse trahvide eest saab anda vaid ühele kartelli liikmele, sest eesmärk on luua kartelli sees ebakindluse õhustik, õhutades niiviisi teiste liikmete ülesandmist komisjonile. Kartelliliikmed teavad, et ainult üks nende seast võib saada kaitse trahvide eest, kui ta annab teised rikkumises osalejad üles, asetades nad seeläbi trahvi saamise ohtu.⁴⁰

52. 2002. aasta koostööteatisest tulenevalt koosneb trahvide eest kaitse andmise menetlus kolmest staadiumist: 1) kaitset taotlev ettevõtja pöördub komisjoni poole ja esitab tõendeid kartellikokkuleppe kohta, mis eeldatavalt mõjutab Euroopa Liidu sisest konkurentsi; 2) seejärel hindab komisjon neid tõendeid, arvestades vastavalt asjaoludele 2002. aasta koostööteatise punkti 8 alapunktis a või b ette nähtud tingimusi, ja kui see ettevõtja on esimene nendele tingimustele vastav informaatore, võib komisjon talle kirjalikult anda tingimusliku kaitse trahvide eest; 3) haldusmenetluse lõppedes, kui tehakse lõplik otsus, otsustab komisjon, kas anda lõpuks kaitse trahvide eest või mitte. Selle kaitse saab anda üksnes siis, kui asjaomane ettevõtja on kogu haldusmenetluse kestel kuni lõpliku otsuse vastuvõtmiseni täitnud kolme kumuleeruvat tingimust, mis on ette nähtud 2002. aasta koostööteatise punkti 11 alapunktides a–c.⁴¹

53. Seoses 2002. aasta koostööteatise kohase koostöökohustuse ulatusega märkis Üldkohus, et punkti 11 alapunkti a tegelikust sõnastusest, sealhulgas tingimusest, et asjaomane ettevõtja peab tegema „pidevalt tihedat ja tõhusat” koostööd, tulenevalt on see kohustus väga üldine, selle piirid ei ole täpselt määratletud ning selle kohustuse ulatust saab täpselt mõista üksnes leebema kohtlemise programmi kontekstis. Üldkohus asus seisukohale, et sõna „pidevalt” [ingliseelses versioonis *fully*] tähendab seda, et lõppotsuses trahvide eest kaitse saamiseks peab koostöö olema täielik, absoluutne ja reservatsioonideta. Tingimused „tihe” ja „tõhus” tähendavad, et ettevõtja peab tegema koostööd 1) kogu haldusmenetluse kestel ja 2) kohe.⁴²

39 — Eespool 24. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus *Gascogne Sack Deutschland*, punkt 102 ja seal viidatud kohtupraktika.

40 — Punktid 103–110.

41 — Punktid 111–115.

42 — Punktid 124–126.

54. Üldkohus selgitas, et leebema kohtlemise raames tähendab „koostöö” tõelist ja täielikku koostööd. Väljakujunenud kohtupraktikast tuleneb, et trahvi vähendamine 2002. aasta koostööteatise alusel saab olla õigustatud üksnes siis, kui esitatud informatsioon ja üldisemalt asjaomase ettevõtja käitumine annavad tunnistust temapoolsest tõelisest koostööst.⁴³ Üldkohtu sõnul tuleb seda kaalutlust seda enam arvesse võtta koostöö puhul, mis on vajalik trahvide eest täieliku kaitse andmise õigustamiseks, kuna täielik kaitse kujutab endast veelgi soodsamat kohtlemist kui lihtsalt trahvisumma vähendamine.⁴⁴

55. Edasi märkis Üldkohus, et kui ettevõtja esitab komisjonile puuduliku või ebatäpse faktiliste asjaolude selgituse, ei saa tema käitumist pidada selle kohtupraktika mõttes tõelise koostöö tegemise tahte väljenduseks.⁴⁵ Seega ei saa trahvide eest kaitset sooviv ettevõtja jätta komisjonile teatamata asjassepuutuvatest faktilistest asjaoludest, millest ta on teadlik ja mis võivad – ka siis, kui tegu on ainult võimalusega – mõjutada uurimise käiku ja komisjoni uurimise tõhusust. Seda, kas ettevõtja käitumises väljendus tõeline koostöötahe, saab hinnata ainult selle käitumise aegsete asjaolude põhjal. Sellest tulenevalt ei saa tagantjärele tehtud järeldus, et koostöökohustust rikkuv käitumine ei avaldanud negatiivset mõju, anda alust selle käitumise õigustamiseks.⁴⁶

56. Sellest lähtudes tuvastas Üldkohus järgmised faktilised asjaolud.

57. Esiteks jättis Deltafina komisjonile teatamata uurimisse puutuvatest asjaoludest, nimelt sellest, et tema president on 4. aprillil 2002 APTI koosolekul teatavaks teinud, et Deltafina on taotlenud kaitset trahvide eest, ja Universali õigusesindaja on teinud teatavate enda konkurentide emaettevõtjatele 2. aprillil 2002 samalaadse teadaande. Teiseks ei olnud komisjon nendest – tema uurimisse puutuvatest – asjaoludest teadlik rohkem kui kahe aasta jooksul. Kolmandaks selgus nii vaidlusalusest otsusest kui ka kohtutoimikust, et sel ajal, kui Deltafina ja komisjoni teenistused seoses leebema kohtlemise programmiga kohtusid, eriti aga 14. märtsi 2002. aasta koosolekul olid pooled sõnaselgelt arutanud küsimusi seoses Deltafina kaitsetaotluse varjamisega selleks, et mitte alarmeerida konkurente ega kahjustada uurimise tõhusust. Muu hulgas oli selge, et komisjon palus Deltafinal sõnaselgelt hoida kaitsetaotlus salajas, sest ta kavatses niisuguseid kontrolle läbi viia. Niisiis teadis Deltafina, et komisjon pidas kaitsetaotluse avaldamist oluliseks asjaoluks, mis võis – vähemalt ühe võimalusena – mõjutada uurimise normaalset kulgu. Neljandaks ei saanud Deltafina väita, et ta ei teadnud, et trahvide eest kaitse taotlemise salajas hoidmist peeti oluliseks uurimisedu eelduseks.⁴⁷

58. Üldkohus asus seisukohale, et neid asjaolusid arvestades oleks tõelist koostöötahet väljendav käitumine eeldanud, et Deltafina teatab kiiresti komisjonile, et tema kaitsetaotlus on teistele avaldatud.⁴⁸

59. Üldkohus ei nõustunud Deltafina väitega, et komisjon teadis, et Deltafina teatab 4. aprillil 2002 APTI koosolekul teistele kartelli liikmetele oma kaitsetaotlusest. Üldkohus leidis, et kuna komisjon ei teadnud sellisest Deltafina omaalgatusliku avalduse kavatsusest, ei saanud ta seda aktsepteerida või eelnevalt lubada.⁴⁹

43 — 28. juuni 2005. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P-C-208/02 P ja C-213/02 P: Dansk Rørindustri jt vs. komisjon (EKL 2005, lk I-5425, punkt 395) (edaspidi „Dansk Rørindustri”); 29. juuni 2006. aasta otsus kohtuasjas C-301/04 P: komisjon vs. SGL Carbon (EKL 2006, lk I-5915, punkt 68) (edaspidi „SGL Carbon”); ja 24. septembri 2009. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-125/07 P, C-133/07 P, C-135/07 P ja C-137/07 P: Erste Group Bank jt vs. komisjon (EKL 2009, lk I-8681, punkt 218) (edaspidi „Erste Group Bank”), seoses 1996. aasta koostööteatisega.

44 — Punktid 127–130.

45 — Vt selle kohta järgmised punktid eespool 43. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsustes: Dansk Rørindustri, punkt 397; SGL Carbon, punkt 69; ja Erste Group Bank, punkt 283.

46 — Punktid 131–134.

47 — Punktid 135–146.

48 — Punktid 147–149.

49 — Punktid 151–153.

60. Seejärel kaalus Üldkohus konkreetseid Deltafina esitatud argumente selle kohta, et vaidlusalune otsus sisaldab vigu, muu hulgas seoses väidetava „mängureeglite” kohta sõlmitud kokkuleppega. Üldkohus ei nõustunud Deltafina seisukohaga, et vaidlusalusest otsusest või kohtutoimiku dokumentidest järelduvalt oli Deltafina enne APTI koosolekut komisjonile otsesõnu ja selgelt teatanud, et ta teeb nimetatud üritusel omal algatusel enda kaitsetaotluse teatavaks. Nii ei ole komisjoni teenistuste koostatud 14. märtsi 2002. aasta koosoleku protokollis ega koosolekul osalenud Universali ühe esindaja ülestähendustes mainitud, et sel koosolekul hoiatas Deltafina konkreetselt komisjoni oma kavatsusest selline avaldus teha. Universali esindaja ülestähendustest nähtub, et Deltafina toonitas kõigest oma raskusi seoses kaitsetaotluse salajas hoidmisega, sest kui tema käitumine peatsel APTI koosolekul erineb tema käitumisest varasematel koosolekutel, hakkaksid tema konkurendid tõenäoliselt kahtlustama, et ta on taotlenud kaitset trahvide eest. Üldkohus märkis, et vastuseks küsimusele, mille ta kohtuistungil esitas, tunnistas Deltafina ise sisuliselt seda, et ta ei ole komisjoni teenistustele 14. märtsi 2002. aasta koosolekul otsesõnu teatanud enda kavatsusest kaitsetaotlus 4. aprillil 2002 APTI koosolekul omal algatusel avaldada. Samuti ei nähtunud ühestki kohtutoimiku dokumendist, et Deltafina oleks muul ajal komisjoni sõnaselgelt ette hoiatanud, et ta kavatseb niisuguse omaalgatusliku avalduse teha.⁵⁰

61. Muu hulgas uuris Üldkohus kohtutoimikusse lisatud eraldi märkmeid, mille olid teinud Deltafina esindajad ja komisjoni teenistused (Deltafina esindaja R. Jacchia ja komisjoni teenistuste esindaja D. Van Erps'i vahelise) 22. märtsi 2002. aasta telefonivestluse kohta. Üldkohus ei nõustunud Deltafina argumentiga, et selle telefonivestluse ajal oli Deltafina komisjonile teatanud, et ta kavatseb oma kaitsetaotluse teistele avaldada.⁵¹

62. Lõpuks analüüsis Üldkohus Deltafina seisukohta, et ta oli 14. märtsi 2002. aasta koosolekul komisjoniga kokku leppinud teatavates „mängureeglites”. Deltafina sõnul seisnes väidetav kokkulepe peaaesjalikult selles, et Deltafina kaitsetaotluse avaldamine on möödapääsmatu ning see-eest võtab Deltafina endale suurema koormuse, kohustudes andma rohkem tõendeid nii kiiresti kui võimalik. Deltafina väitis, et seega on ta oma koostöökohustuse täitnud, kuna ta on andnud lisateavet, mida komisjon palus. Üldkohus osutas, et kui Deltafina seisukoht peakski paika, ei saa see mõjutada järeldust, et Deltafina on rikkunud oma koostöökohustust sellega, et ta ei teatanud seejärel komisjonile oma kaitsetaotluse avaldamisest. Järelikult oli õigustatud see, et Deltafinalle jäeti komisjoni lõplikus otsuses kaitse trahvide eest andmata.

63. Üldkohus asus seisukohale, et kui komisjon olekski 14. märtsi 2002. aasta koosolekul nõustunud, et Deltafinal ei ole võimalik kaitsetaotlust salajas hoida (see küsimus oli vaidluse all), ei muudaks see järeldust, et tõelise koostöö tegemise tahet ilmutades oleks Deltafina pidanud komisjonile viivitamata teatama, et kaitsetaotlus on tõepoolest teistele avaldatud. Sama arutluskäik peab paika juhul, kui Deltafina olnuks tegelikult sunnitud oma kaitsetaotluse avaldama ühel põhjustest, millele ta haldusmenetluse käigus viitas – muu hulgas juhul, kui Deltafina oli tegelikult, nagu ta väidab, niisuguses „sundolukorras”, et kuna ta põhjendatult soovis mitte rikkuda koostööteatise punkti 11 alapunktist b tulenevat kohustust rikkumine lõpetada, ei olnud tal muud valikut kui avaldada oma kaitsetaotlus teistele kartelli liikmetele. Kuna Deltafina oli taotlenud kaitset trahvide eest, lasus tal igal juhul koostöökohustus. Selle kohaselt oli ta kohustatud tehtud avaldustest viivitamata komisjonile teatama. Kui ka eeldada, et asjaolu, millele Deltafina tugineb, – nimelt see, et ta on järginud komisjoniga kokku lepitud „paremuselt teist” võimalust leevendamaks „möödapääsmatu” avaldamise ebasoodsat mõju, andes komisjonile palutud teabe – leiab tõendust, ei oleks seegi asjaolu saanud vabastada Deltafinat kohustusest viivitamata teatada komisjonile Deltafina kaitsetaotluse avaldamisest.⁵²

50 — Punktid 152–156.

51 — Punktid 157–160.

52 — Punktid 164–167.

Esimene väide: hindamisviga seoses koostöökohustusega ja kaitseõiguste rikkumine

Seisukohtade kokkuvõte

64. Deltafina väitel rikkus Üldkohus tema kaitseõigusi, jättes tegemata otsuse tema peamise väite kohta, et 14. märtsi 2002. aasta koosolekul sõlmitud mängureeglite kokkuleppest tulenevalt oli Deltafina vabastatud kohustusest hoida oma kaitsetaotlust teiste kartelliliikmete eest salajas. Seega ei rikkunud Deltafina konfidentsiaalsuskohustust, kui ta selle asjaolu APTI koosolekul avaldas. Selle asemel asendas Üldkohus poolte väited enda omadega, tuues sisse uue teesi, mille kohaselt Deltafina rikkus koostöökohustust sellega, et jättis komisjonile teatamata, et ta on oma kaitsetaotluse teistele kartelliliikmetele avaldanud. Seda tehes väljus Üldkohus oma pädevusest, mis piirdub vaidlusaluse otsuse kontrollimisega. Üldkohus ei saa asenduseks märkida, mida Deltafina oleks pidanud tema arvates tegema, et täita koostöökohustust vastavalt poolte endi vahel 14. märtsi 2002. aasta koosolekul kokkulepitud mängureeglitele. Pealegi oli see kokkulepe lepingu laadi. Vaidlustatud kohtuotsus on pöördumatult vastuoluline.

65. Edasi märgib Deltafina, et mängureeglite sisu tuleneb tema ja komisjoni vahel kokkulepitud üksikasjadest. Deltafina seisukohta, et ta 14. märtsi 2002. aasta koosolekul mitteavaldamise kohustusest vabastati, toetavad samast ajast pärit tõendid, sealhulgas selle koosoleku protokoll. Nendest nähtub, et Deltafina kohustusest vabastamise eest pani komisjon nimetatud ettevõtjale suuremad kohustused anda kartelli uurimiseks vajalikku teavet. Kui Üldkohus oleks seda protokollu uurinud, leidnuks ta sealt komisjoni nõusoleku sellele, et Deltafina on sunnitud oma kaitsetaotluse avaldama. Sellest protokollist nähtuvalt oli Deltafina kohustatud komisjonile teatama, kui ta avaldab, et on esitanud kaitsetaotluse. Hiljem ei küsinud komisjon Deltafinat esindajatelt kordagi asjade seisu kohta. Tõepoolest näis, et komisjon ei ole sellest küsimusest huvitatud. Komisjon süüdistas Deltafinat kaitsetaotluse vabatahtliku ja omaalgatusliku avaldamise eest. Ent 14. märtsi 2002. aasta koosoleku protokollis ei ole midagi selle kohta, et avaldamine ei tohi olla vabatahtlik ja peab olema möödapääsmatu põhjusel, et kolmas isik soovib teavet.

66. Deltafina märgib, et tema 2002. aasta koostööteatisest tulenev koostöökohustus ei ole seesama, mida Euroopa Kohus on varem käsitlenud oma otsuses *Dansk Rørindustri*.⁵³ Seal olid sooduskohtlemist taotlevad ettevõtjad kohustatud andma komisjonile täielikku ja täpset teavet konkurentsioiguse rikkumise toimepaneku kohta. Sellistel asjaoludel ei oleks saanud asjaomast ettevõtjat kehtiva koostööteatisega ette nähtud koostöökohustusest vabastada. Seevastu Deltafina suhtes kehtis konfidentsiaalsuskohustus, millest võis teda vabastada. Seda seisukohta kinnitab 2006. aasta koostööteatise punkti 12 alapunkt a. Deltafina lisab, et igal juhul tuleks mis tahes kahtlusi küsimuses, millised olid kokkulepitud mängureeglid ning tema ja komisjoni vahelise koostöö vahendid, tõlgendada tema kasuks.

67. Komisjon märgib, et Deltafina apellatsioonkaebuse esimene väide ei ole põhjendatud. Ta ei nõustunud Deltafinat tema kaitsetaotluse varjamise kohustusest vabastama. Üldkohus kaalus hoolikalt Deltafina seisukohti seoses tema ja komisjoni vahelise väidetava kokkuleppega tema kaitsetaotluse avaldamise kohta ning jõudis faktiliste asjaolude põhjal järeldusele, et sellist kokkulepet ei olnud. Seega ei rikkunud Üldkohus Deltafina kaitseõigusi ega ületanud oma pädevuse piire, kui ta otsustas, et Deltafina on koostöökohustust rikkunud.

68. Komisjon vaidleb vastu Deltafina väitele, et Üldkohus lähtus oma otsuses uuest väitest, mida vaidlusalune otsus ei sisaldanud. Seda, et Deltafina jättis oma kaitsetaotluse avaldamisest komisjonile teatamata (väidetav uus väide), on vaidlusaluse otsuse põhjendustes mainitud.⁵⁴ Tõepoolest asetas Üldkohus sellele konkreetsele tegemata jätmisele rohkem rõhku kui komisjon. Ent nagu Üldkohus, nii

53 — Viidatud eespool 43. joonealuses märkuses. Vt samuti samas joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus *Erste Group Bank*.

54 — Vt vaidlusaluse otsuse põhjendused 429, 449, 459 ja 460.

on ka komisjon seisukohal, et sellega rikkus Deltafina 2002. aasta koostööteatise punkti 11 alapunkti a. Deltafina tegemata jätmisest nähtub, et ta jätkas käitumist nagu kartelli liige ja ei suutnud ilmutada tahet tõeliseks ja lojaalseks koostööks. Määruse nr 1/2003 artiklis 31 on sätestatud, et Üldkohtul on trahvide määramisel piiramata pädevus. Seda sätet arvestades ei saa järelduda, et hinnates, kas Deltafina täitis 2002. aasta koostööteatisest tulenevat koostöökohustust, ületas Üldkohus oma pädevuse piire.

69. Komisjon osutab, et Üldkohus lükkas tagasi Deltafina seisukoha, et tal ei olnud võimalik hoida enda kaitsetaotlust teiste kartelliliikmete eest salajas, ning asus seisukohale, et selle avaldamine oli olnud vabatahtlik. Deltafina väide, et komisjon ei selgitanud, et Deltafina kaitsetaotluse avaldamine teistele kartelliliikmetele ei tohi olla vabatahtlik, on keeleline ettekääne ning Deltafina argument on alusetu.

70. Leebema kohtlemise programmi reeglid põhinevad aluslepingul, teisese õiguse aktidel ja komisjoni teatistel. On mõeldamatu, et konkreetse juhtumiga tegelev komisjoni ametnik võiks kehtestada teistsugused „mängureeglid”. Ametnike ülesanne on selgitada reeglite sisu, kuid seda tehes võivad nad väljendada oma seisukohti selle kohta, kuidas neid reegleid võidakse teataval juhul kohaldada. Sellest tulenevalt oli Üldkohtul õigus, et Deltafina suhtes kohaldamisele kuulunud reeglite kindlakstegemiseks tuleb uurida 2002. aasta koostööteatist. Komisjon osutab, et ta ei oleks saanud anda Deltafinale 2006. aasta koostööteatise punkti 12 alusel luba tema kaitsetaotluse avaldamiseks teistele kartelli liikmetele. See koostööteatis ei olnud *ratione temporis* kohaldatav. Igal juhul on apellatsioonkaebus vastuvõetamatu osas, milles taotletakse faktiliste asjaolude ümberhindamist.

71. Lõpuks, kui Euroopa Kohus loeb apellatsioonkaebuse esimese väite vastuvõetavaks ja põhjendatuks, siis leiab komisjon, et kohus peaks tuvastama järgmist: 1) Deltafina rikkus 2002. aasta koostööteatise punkti 11 alapunkti a tulenevat koostöökohustust; 2) Deltafina kaitsetaotluse avaldamine teistele kartelliliikmetele võis muuta komisjoni uurimise ebatõhusaks; 3) leebema kohtlemise programmi tõttu on alati olemas oht, et teised kartelliliikmed hakkavad oma kaasliikmeid kahtlustama; 4) Deltafinal ei olnud võimatu oma kaitsetaotlust salajas hoida; ent selle asemel otsustas ta selle vabatahtlikult avaldada, millest nähtub, et ta jätkas konkurentsivastast käitumist.

Hinnang

72. Deltafina apellatsioonkaebuse esimene väide jaguneb laias laastus kolme ossa: 1) Üldkohus jättis lahendamata tema põhiväite, et 14. märtsi 2002. aasta koosolekul kokku lepitud mängureeglite kohaselt vabastas komisjon Deltafina tema kaitsetaotluse varjamise kohustusest; 2) Üldkohus asendas vaidlusaluses otsuses sisalduva põhjenduskäigu enda omaga, mille kohaselt Deltafina oleks pidanud informeerima komisjoni enne oma kaitsetaotluse avaldamist; ja 3) Deltafina kaitseõigusi rikuti.

73. Kas Üldkohus lahendas Deltafina põhiväite?

74. Esimeses astmes väitis Deltafina, et vaidlusaluses otsuses talle trahvide eest kaitse andmata jätmise muutsid õigusvastaseks kolm ilmselt eksimust: esiteks faktiviga, mis põhines väärarvamusel, et Itaalia toortubakatootlejad ei olnud komisjoni uurimisest teadlikud; teiseks hindamisviga komisjoni seisukohas, et Deltafina on rikkunud oma koostöökohustust, mis on ette nähtud 2002. aasta koostööteatise punkti 11 alapunktis a; ja kolmandaks hindamisviga komisjoni seisukohas, et Deltafina kaitsetaotluse avaldamine kahjustas uurimist.

75. See, mida Deltafina kirjeldab kui oma põhiväidet, on tegelikult esimeses astmes esitatud teine väide (mis puudutas ettevõtja kohustust teha koostööd vastavalt 2002. aasta koostööteatise punkti 11 alapunktile a) ning Deltafina ei nõustu sellega, kuidas Üldkohus seda väidet käsitles. Olen Deltafina esitatud tühistamishagiga tutvunud. Kahtlemata väitis Deltafina esimeses astmes, et komisjon nõustus

14. märtsi 2002. aasta koosolekul sellega, et Deltafinal on võimatu oma kaitsetaotlust teiste kartelliliikmete eest varjata. Deltafina väitel tegi komisjon seetõttu ettepaneku, et selle teabe avaldamise loa eest annaks Deltafina komisjonile uurimise läbiviimiseks vajalikku lisateavet (nn mängureeglid).

76. Mulle näib, et Üldkohus tõlgendas Deltafina väidet õigesti kui niisugust, mis puudutab 2002. aasta koostööteatise punkti 11 alapunktis a ette nähtud koostöökohustust. Üldkohus registreeris Deltafina seisukohad – sealhulgas 14. märtsi 2002. aasta koosoleku kohta – hoolikalt oma otsuse punktides 90–93. Üldkohus tuvastas, et Deltafina ei ole tõendanud, et ta teatas komisjonile ette kavatsusest avaldada enda kaitsetaotlus APTI koosolekul omal algatusel.⁵⁵ Üldkohus käsitles ka konkreetselt seda väidetavat kokkulepet, mis puudutas 14. märtsi 2002. aasta koosolekul kokku lepitud mängureegleid.⁵⁶

77. Oluline on märkida, et Üldkohus ei tuvastanud, kas selline kokkulepe tegelikult sõlmiti (või mitte). Üldkohus hoopis märkis, et *isegi kui* komisjon ja Deltafina oleksid omavahel mängureeglites kokku leppinud, nagu väidetakse, kujutas see, et Deltafina ei teatanud komisjonile ette oma kavatsusest kaitsetaotlus avaldada, endast 2002. aasta koostööteatise punkti 11 alapunktis a ette nähtud koostöökohustuse rikkumist. Samuti asus Üldkohus seisukohale, et ükski asjaolu ei oleks saanud vabastada Deltafinat sellele järgnenud kohustusest teatada komisjonile viivitamata enda tehtud avaldustest.

78. Keskne küsimus on selles, kas vaidlustatud kohtuotsuse põhistus on puudulik, kuna Üldkohus jättis konkreetselt vastamata Deltafina argumentidele, et väidetavate mängureeglite kohaselt on ta oma kaitsetaotluse varjamise kohustusest vabastatud selle eest, et ta võttis koormavama kohustuse anda komisjonile teavet (kohustuse, mille ta on enda väitel täitnud).

79. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt peab kohtuotsuse põhistusest selgelt ja üheselt nähtuma Üldkohtu arutluskäik, et huvitatud isik saaks teada vastuvõetud otsuse põhjenduse ja Euroopa Kohus saaks teostada kohtulikku kontrolli.⁵⁷ Põhistamiskohustus ei eelda Üldkohtult siiski niisugust aruannet, milles vastatakse ammendavalt ja ühekaupa kõikidele kohtuasja poolte esitatud argumentidele. Seega võib põhjendus olla tuletatav, kui see võimaldab huvitatud isikutel teada saada põhjused, miks Üldkohus nende argumentidega ei nõustunud, ning annab Euroopa Kohtule kontrolli teostamiseks piisavad tõendid.⁵⁸

80. Lükates tagasi Deltafina seisukoha, et komisjon teadis tema kavatsusest kaitsetaotlus APTI koosolekul avaldada, asus Üldkohus seisukohale, et komisjon ei teadnud sellisest Deltafina omaalgatusliku avalduse kavatsusest ega saanud seda aktsepteerida või eelnevalt lubada.⁵⁹

81. Niivõrd, kui Deltafina soovib seada küsimärgi alla Üldkohtu hinnangu faktilistele asjaoludele, vaidlustades 14. märtsi 2002. aasta koosoleku ajal koostatud protokollide ning Deltafina esindajate ja juhtumiga tegelenud komisjoni ametnike edaspidiste kohtumiste kohta tehtud järeldused, on need argumentid vastuvõetamatud. Sellega taotleb Deltafina tegelikult faktiliste asjaolude ümberhindamist, milleks Euroopa Kohtul apellatsioonimenetluses pädevus puudub.⁶⁰

82. Kas Üldkohus järeldas õigesti, et Deltafina jättis täitmata 2002. aasta koostööteatises ette nähtud koostöökohustuse?

55 — Vaidlustatud kohtuotsuse punktid 152–160.

56 — Vaidlustatud kohtuotsuse punktid 163–167.

57 — 15. jaanuari 2014. aasta otsus kohtuasjas C-292/11 P: komisjon vs. Portugal, punkt 72 ja seal viidatud kohtupraktika.

58 — 17. juuni 2010. aasta otsus kohtuasjas C-413/08 P: Lafarge vs. komisjon (EKL 2010, lk I-5361, punkt 41 ja seal viidatud kohtupraktika).

59 — Vaidlustatud kohtuotsuse punktid 152–160.

60 — 24. oktoobri 2013. aasta otsus kohtuasjas C-510/11 P: Kone jt vs. komisjon (punktid 60–62 ja seal viidatud kohtupraktika).

83. Nagu Üldkohus selgitas, eeldab kaitse trahvide eest seda, et on täidetud kolm kumuleeruvat tingimust.⁶¹ Siin on küsimus Üldkohtu hinnangus selle kohta, kas Deltafina tegi kogu haldusmenetluse vältel pidevalt tihedat ja tõhusat koostööd.

84. Olen seisukohal, et Üldkohus kirjeldas ettevõtja koostöökohustuse ulatust oma otsuse punktides 124–132 õigesti. Kohtupraktikas on välja kujunenud, et trahvisumma vähendamine 2002. aasta koostööteatise alusel saab olla õigustatud üksnes siis, kui esitatud informatsioon ja üldisemalt asjaomase ettevõtja käitumine annavad tunnistust temapoolsest tõelisest koostööst.⁶² Üksnes siis, kui asjaomase ettevõtja käitumine tõendab sellist koostöötahet, võidakse selle koostööteatise alusel trahvisummat vähendada.⁶³ Ma ei nõustu Deltafina seisukohaga, et see kriteerium ei kehti käesolevas asjas seetõttu, et Deltafina olukord (kohustus kaitsetaotlust varjata) erines sellise ettevõtja omast, kes taotleb kaitset trahvide eest ning esitab selle eest täielikku ja täpset faktilist teavet.

85. Minu arvates on koostööteatisest tulenev koostöökohustus samamoodi kohaldatav konfidentsiaalsuskohustuslasest ettevõtja tegevusele. Selleks et kvalifitseeruda kaitsele trahvide eest, peab see ettevõtja tõelise koostöötahte ilmutamiseks andma end komisjoni käsutusse. Sellepärast peab ta komisjonile teatama igast talle teada olevast olulisest faktilisest asjaolust, mis võib mõjutada haldusmenetluse kulgu ja komisjoni uurimist. Komisjoni ja asjaomase ettevõtja vaheline kokkulepe koostööteatise tähenduses ei ole leping; samuti ei ole mingit sundi. Ettevõtjapoolne koostöö on vabatahtlik, kuid selleks, et saada kaitse trahvide eest, peab see olema reservatsioonideta ja täielik.

86. Kas Üldkohus oleks pidanud selle kohustuse ulatust hinnates tuvastama, kas komisjon leppis Deltafinaga kokku, et too ei ole enam kohustatud oma kaitsetaotlust varjama?

87. Arvan, et see ei ole tingimata nii.

88. Koostöökohustuse ulatust hinnates oli Üldkohtul mitmeid võimalusi. Ta oleks võinud tuvastada (nagu komisjon väitis), et kokkulepet, mis oleks vabastanud Deltafina kaitsetaotluse varjamise kohustusest, ei olnud. Niisugusel juhul oleks selgelt olnud tegu ettevõtja koostöökohustuse rikkumisega. Täielikkuse huvides lisan, et Deltafina olukorras oleval ettevõtjal oleks sellise kokkuleppe tõendamiseks vaja esitada tõendid komisjonis asjakohasel tasandil tehtud otsuse kohta.

89. Tuleb meeles pidada, et Deltafinat ähvardas trahv konkurentsioiguse raske rikkumise eest ning isikliku vastutuse põhimõtte kohaselt oli ta kohustatud selle rikkumise eest vastutust kandma.⁶⁴ Sellegipoolest sai komisjon 2002. aasta koostööteatise sissejuhatuses selgitatud põhjustel⁶⁵ anda kaitse selliste trahvide eest. Selles suhtes oli komisjon kinnitanud Deltafinale tingimusliku kaitse trahvide eest oma 6. märtsi 2002. aasta kirjas, millele oli alla kirjutanud tol ajal konkurentsiasjade eest vastutanud komisjoniliige. Neid asjaolusid arvestades ei saa avaldused, mida ametnik on teinud koosolekul või hilisemas kirjavahetuses, määravalt tõendada komisjoni nõusolekut muuta tegurit, millel on põhjanev tähtsus ettevõtja koostöö tõendamisel leebema kohtlemise korra raames. Selle tõendamiseks oleks komisjon pidanud nõustuma muutma 2002. aasta koostööteatise kohase kokkuleppe tingimusi, asjaomane ettevõtja aga oleks pidanud saama komisjonilt asjakohasel tasemel alla kirjutatud ametliku kinnituse: pakun, et see oleks pidanud tulema samalt isikult, kes kinnitas tingimusliku kaitse andmise (või tema õigusjärglaselt). Arvan, et see tuleneb leebema kohtlemise korra raames tehtud otsustele omistatud tähtsusest ning vajadusest tagada, et sellistele otsustele saab tugineda, ja anda taotlejatele turvatunne, mida on vaja leebema kohtlemise korra järjepidevaks kohaldamiseks. Need aspektid oleksid puudulikud, kui iga komisjoni ametnik saaks kaitse andmise tingimusi ilma komisjoni hierarhia kinnitusega muuta.

61 — Vt käesoleva ettepaneku punkt 13.

62 — Eespool 43. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Erste Group Bank, punkt 281.

63 — Eespool 43. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Erste Group Bank, punkt 282.

64 — Eespool 43. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Erste Group Bank, punkt 77.

65 — Vt käesoleva ettepaneku punkt 11, kus on näidatud leebema kohtlemise korra kehtestamise põhjused.

90. Deltafina viitab 2006. aasta koostööteatise punkti 12 alapunkti a viiendale taandele, kus on märgitud, et ettevõtja teeb komisjoniga haldusmenetluse käigus alates taotluse esitamisest kuni juhtumi lõpetamiseni tegelikku, täielikku ja pidevat koostööd, kui ta muu hulgas ei avalda oma taotluse asjaolusid või sisu enne, kui komisjon on esitanud juhtumiga seoses vastuväited – kui ei ole kokku lepitud teisiti. Ent 2006. aasta koostööteatis ei olnud *ratione temporis* kohaldatav ja ma hoidun täpsemalt uurimast, kuidas selle sõnastust tuleks tõlgendada.

91. Isegi kui Üldkohus oleks tuvastanud, et – nagu Deltafina väidab – oli olemas kokkulepe, mis võimaldas tema kaitsetaotluse avaldada, ei tulene sellest, nagu oleks Üldkohus olnud kohustatud järeldama, et 2002. aasta koostööteatisest tulenev koostöökohustus oli täidetud. Koostöökohustuse laialdastest parameetritest tulenevalt on Üldkohtul õigus uurimise käigus tuvastada muidki selle kohustuse osi ning teha otsus selle kohta, kas kaitse taotleja on need osakohustused täitnud.

92. Käesolevas asjas püstitas Üldkohus hüpoteesi, mis väljendas usaldust Deltafina vastu, sest selles eeldati, et mängureeglid *olid* kokku lepitud, nagu Deltafina väitis.⁶⁶ Üldkohus asus siiski seisukohale, et Deltafina on rikkunud 2002. aasta koostööteatise punkti 11 alapunkti a ette nähtud koostöökohustust sellega, et ta avaldas oma kaitsetaotluse teistele kartelli liikmetele, teatamata sellest komisjoni teenistustele ette. Seega tuvastas Üldkohus koostöökohustuse osa, mille puhul ta pidas selgeks, et Deltafina on selle täitmata jätnud.

93. Vaidlustatud kohtuotsus oluks tõepoolest täielikum, kui Üldkohus oleks kõigepealt tuvastanud, kas tegelikult oli olemas kokkulepe vabastada Deltafina tema kaitsetaotluse varjamise kohustusest. Niisuguse järelduse puudumine ei muuda Üldkohtu otsust siiski õigusvastaseks.

94. Mulle näib, et põhjenduskäik vaidlustatud kohtuotsuses on piisavalt selge ja arusaadav, et anda küllaldaselt alust järelduseks, millele Üldkohus jõudis, ning vastab seega põhistamise nõuetele.

95. Esiteks märkis Üldkohus üheselt mõistetavalt, et Deltafina ei teatanud komisjonile oma avaldamiskavatsusest. Teiseks oli Deltafina kohustatud tegema pidevalt tihedat ja tõhusat koostööd, et ilmutada tõelist koostöötahet 2002. aasta koostööteatise punkti 11 alapunkti a tähenduses. Kolmandaks rikkus Deltafina seda kohustust, sest ta ei teatanud komisjonile oma avaldusest ette ega ka viivitamata pärast seda. Neljandaks ei saanud see, kas mängureeglites lepidi kokku, nagu Deltafina väitis, olla määrav, sest ei vaidlustatud, et Deltafina oma avaldusest komisjonile viivitamata ei teatanud – see tuli esmakordselt ilmsiks ligikaudu kolm aastat hiljem ärakuulamise asjaomase ametniku juures.

96. Mulle näib, et Üldkohus tõlgendas Deltafina põhiväite sisu õigesti kui niisugust, mis puudutab seda, et komisjon jättis talle andmata kaitse trahvide eest, ning 2002. aasta koostööteatisest tuleneva koostöökohustuse tähendust ja ulatust. Üldkohus ei ületanud selle väite tõlgendamisel aktsepteeritavad piire, kui ta toonitas, et Deltafina jättis sellest kohustusest teatava osa täitmata. Seega ei asendanud Üldkohus vaidlusaluses otsuses esitatud väiteid enda omadega.

97. Üldkohus tuvastas need faktilised asjaolud, mida komisjon oli selle väite uurimisel arvesse võtnud. Tõepoolest toonitas Üldkohus, et Deltafina ei teatanud viivitamata komisjonile oma avaldusest. See aga kujutab endast vaidlusaluses otsuses olulist asjaolu. Seejärel käsitles Üldkohus 2002. aasta koostööteatise punkti 11 alapunkti a ette nähtud koostöökohustuse tähendust, nagu seda tegi ka komisjon.⁶⁷ Sellepärast näib mulle, et Üldkohus ei rajanud oma otsust uuele põhjenduslikule alusele, mida vaidlusalune otsus ei sisaldanud.

⁶⁶ — Vaidlustatud kohtuotsuse punktid 164–167.

⁶⁷ — Vt vaidlusaluse otsuse põhjendus 431 jj.

98. Nõue, et pooled tuleb ära kuulata, on osa kaitseõigustest, mis on liidu õiguse üldpõhimõte.⁶⁸ Iga kohus peab sellest nõudest ise kinni pidama, kui ta lahendab vaidluse alusel, mille ta on omal algatusel tuvastanud.⁶⁹ Seepärast on õiglase kohtumenetluse õigusega seotud nõuete järgimiseks oluline, et menetlusosalistele teatataks fakti- ja õigusküsimustest, mis määravad menetluse tulemuse, ning et nad saaksid nendes küsimustes vaielda ja oma seisukohti väljendada.⁷⁰

99. Kas Deltafina kaitseõigusi austati?

100. Üldkohtu menetlus puudutas koostöökohustuse tähendust ja sisu. Need kaks küsimust moodustasid osa Deltafina põhiväidetest ning seega oli tal esimeses kohtuastmes küllalt võimalusi oma seisukohtade esitamiseks kõikides olulistest fakti- ja õigusküsimustes.

101. Pealegi ei lahendanud Üldkohus menetlust omal algatusel esitatud uue väite põhjal. Ta hoopis 1) tegi kindlaks Deltafina esitatud väited; 2) tegi kindlaks vastavad väited vaidlusaluses otsuses; ja 3) tõlgendas 2002. aasta koostööteatise ette nähtud koostöökohustust. Deltafina esitas nendes küsimustes kirjalikud ja suulised seisukohad. Seega ei rikutud Deltafina kaitseõigusi; ja ma järeldan, et apellatsioonkaebuse esimene väide ei ole põhjendatud.

Teine väide: menetlusnormide rikkumine tunnistajate kutsumisel ja ärakuulamisel

102. Apellatsioonkaebuse teine väide puudutab seda, kuidas Üldkohus käsitles tõendeid seoses väidetavate 14. märtsil 2002 kehtestatud mängureeglitega; kas need tõendid olid saadud nõuetekohaselt; ja kas rikuti Deltafina õigust õiglasele kohtumenetlusele.

Seisukohtade kokkuvõte

103. Deltafina väidab, et tunnistajad tuleb kutsuda ja ära kuulata kooskõlas Üldkohtu kodukorraga. Kohtuistungil, mis peeti 29. septembril 2010, kuulas Üldkohus kodukorraga vastuolus ära kaks tunnistajat, kelleks olid T. Reher (Deltafina advokaat) ja D. Van Erps (juhtumiga tegelnud komisjoni ametnik). Mõlemad tunnistajad esitasid tõendeid 14. märtsi 2002. aasta koosoleku kohta, muu hulgas seoses väidetava mängureegleid käsitletud kokkuleppega. Üldkohus aga ei teostanud menetlustoiminguid vastavalt oma kodukorra artiklile 65 ega olnud vastavalt kodukorra artiklile 68 teinud määrust tunnistaja kohtusse kutsumiseks. Peale selle ei ole T. Reheri esitatud tõendeid jäädvustatud (samal ajal kui D. Van Erpsi tõendid kajastuvad kohtuotsuse tekstis).⁷¹ Üldkohtus toimunud ärakuulamise protokollis on neid tõendeid kirjeldatud kui „arvamuste vahetamist”.

104. Üldkohus tuvastas D. Van Erpsi tõendite põhjal, et Deltafina ei andnud 14. märtsi 2002. aasta koosolekul ega hilisemas D. Van Erpsi ja R. Jacchia (teine Deltafina advokaat) vahelises 22. märtsi 2002. aasta telefonivestluses selgelt teada, et ta kavatseb enda kaitsetaotluse APTI koosolekul omal algatusel avaldada. Kui komisjon oleks Deltafina sellekohasest kavatsusest teadnud, ei oleks ta oma nõusolekut andnud. Üldkohus aga ei kuulanud ära R. Jacchia meenutusi nende sündmuste kohta, kuigi ta oli kohtus kohal.

68 — 2. detsembri 2009. aasta otsus kohtuasjas C-89/08 P: komisjon vs. Iirimaa jt (EKL 2009, lk I-11245, punkt 50). Vt samuti 18. juuli 2013. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-584/10 P, C-593/10 P ja C-595/10 P: komisjon vs. Kadi (punktid 97 ja 98).

69 — Eespool 68. joonealuses märkuses viidatud otsus kohtuasjas komisjon vs. Iirimaa jt, punkt 54.

70 — Eespool 68. joonealuses märkuses viidatud otsus kohtuasjas komisjon vs. Iirimaa jt, punkt 56. Vt samuti 14. märtsi 2013. aasta otsus kohtuasjas C-276/11 P: Viega vs. komisjon (punkt 35).

71 — Vt vaidlustatud kohtuotsuse punkt 159.

105. Üldkohus eksis, omistades D. Van Erpsi poolt ligikaudu kaheksa aastat pärast sündmusi antud ütlustele suurema kaalu kui R. Jacchia toleaegetele ülestähendustele tema teabevahetusest komisjoniga. Sellega rikkus Üldkohus Deltafina õigusi, mis tulenevad Euroopa inimõiguste konventsiooni artikli 6 lõigetest 1 ja 3 ning harta artiklist 47, õigust õiglasele kohtumenetlusele ning võimalust kasutada vahendeid oma õiguste kaitseks. Sellest tulenevalt on vaidlustatud kohtuotsus õigusnormide rikkumise tõttu õigusvastane.

106. Komisjon märgib, et apellatsioonkaebuse teine väide tuleb tagasi lükata.

107. Komisjon väidab, et D. Van Erpsi ega T. Reherit ei kuulatud ära kui tunnistajaid. Nad kuulati ära hoopis kui menetlusosaliste esindajad. Kuigi suulisi seisukohti esitavad üksnes advokaadid ja esindajad (nagu on märgitud volituses *ad litem*), võivad ka teised isikud mõlema poole nõusolekul Euroopa Kohut kõnetada. Selline tava hõlbustab menetlust, sest nii saab Euroopa Kohus otse ära kuulata isikuid, kellel on asjakohased teadmised ja teave, ning hoitakse ära olukorrad, kus advokaatidel ja esindajatel on pidevalt vaja juhiseid, kui kõne all on tehnilised küsimused või keerulised faktiküsimused. See on tunnustatud tava, mille eest Euroopa Kohus ei ole kunagi karistanud.

108. Isegi siis, kui T. Reher ja D. Van Erps kuulati ära kui tunnistajad, on Deltafina etteheide kas vastuvõetamatu või alusetu, sest tol ajal ei esitanud Deltafina Üldkohtus vastuväiteid. Liati ei palunud Deltafina Üldkohtul (tõepoolest Deltafina õigusesindajana kohal olnud) R. Jacchia ütlused ära kuulata.

109. Igal juhul on Üldkohtul laialdane kaalutusõigus selles, millise kaalu ta omistab talle esitatud tõenditele, ja tema sellekohast hinnangut ei saa apellatsiooni korras kummutada. Isegi kui Euroopa Kohus peab Deltafina seisukohti põhjendatuks, oleks menetluse tulemus teisi Üldkohtus läbi vaadatud tõendeid ja tuvastatud faktilisi asjaolusid arvestades olnud sama.

Hinnang

110. Etteheide, et vaidlustatud kohtuotsus on õigusnormide rikkumise tõttu õigusvastane, sest Üldkohtu otsus põhineb tema enda kodukorda rikkudes saadud tõenditel, ei saa viia vaidlustatud kohtuotsuse tühistamiseni, kui Deltafina ei suuda tõendada, et pandi toime tema huve kahjustav menetlusnormide rikkumine.⁷²

111. Üldkohtu kodukorra artikli 65 kohaselt võidakse teostada menetlustoiminguid seoses tunnistajate ärakuulamisega. Artikli 68 lõikes 1 on ette nähtud, et Üldkohus võib omal algatusel või poole taotlusel nõuda mõne asjaolu tõendamist tunnistaja ütlustega. Sellised ütlused tuleb anda vande all.

112. Suulise menetluse ümberkirjutiseta⁷³ ei ole võimalik saada aktuaalset ülevaadet sündmuste käigust kohtuistungil. Järgmisi faktilisi asjaolusid aga ei ole vaidlustatud. T. Reher ja D. Van Erps osalesid 14. märtsi 2002. aasta koosolekul ja Üldkohus kuulas ära nende meenutused sellest sündmusest. 29. septembri 2010. aasta kohtuistungi protokollis on kirjeldatud seda tegevust kui „arvamuste vahetamist”. Üldkohus ei saanud R. Jacchialt andmeid 14. märtsi 2002. aasta koosoleku ega tema ja

72 — 2. oktoobri 2003. aasta otsus kohtuasjas C-199/99 P: Corus UK vs. komisjon (EKL 2003, lk I-11177, punkt 30).

73 — Praegu kehtivas Üldkohtu kodukorras ei ole menetluse salvestise või ümberkirjutisega tutvumise võimalust pooltele ette nähtud. Artikkel 63 pelgalt võimaldab pooltel tutvuda kohtukantseleis istungi protokolliga ja saada sellest omal kulul ärakirju. Artikli 68 lõige 6 (mille kohaselt koostab kohtusekretär protokoll, mis kajastab iga tunnistaja ütlusi) on kohaldatav üksnes siis, kui Üldkohus on artikli 68 lõike 1 kohaselt nõudnud asjaolu tõendamist tunnistaja ütlusega, mida aga käesoleval juhul ei olnud. Euroopa Kohtu praeguse kodukorra artiklis 85 on ette nähtud: „President võib nõuetekohaselt põhjendatud taotluse korral lubada poolel või põhikirja artiklis 23 nimetatud huvitatud isikul, kes osales menetluse suulises või kirjalikus osas, kuulata Euroopa Kohtu ruumides kohtuistungi helisalvestist keeles, mida esineja kohtuistungil kasutas.” Üldkohtu kodukorra revideeritud eelnõu (mis on praegu nõukogus läbivaatamisel ja mis on kättesaadav veebilehel: <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=ET&t=PDF&gc=true&sc=false&f=ST%207795%202014%20INIT>) sisaldab nüüd uut artiklit 115, kuhu on Euroopa Kohtu kodukorra artikkel 85 *mutatis mutandis* üle võetud ja mis peaks (selle vastuvõtmise korral) võimaldama pooltel esitada soovi korral taotlus kuulata Üldkohtu istungi helisalvestist niisugustel juhtudel nagu praegune. Kummiski kodukorras ei ole aga konkreetset sätet, mis käsitleks küsimust, kas Euroopa Kohus võib taotleda seoses apellatsioonimenetlusega tutvumist Üldkohtu istungi salvestise või ümberkirjutusega.

D. Van Erpsi vahelise hilisema, 22. märtsi 2002. aasta telefonivestluse kohta. Küll aga kuulas Üldkohus ära D. Van Erpsi meenutused selle vestluse kohta.⁷⁴ Deltafina ega komisjon ei taotlenud kohtumäärust tunnistajate kutsumiseks ja ärakuulamiseks ning Üldkohus ei andnud sellist määrust omal algatusel. Samuti ei teostatud artikli 65 kohaseid menetlustoiminguid. Nagu näib, ei andnud T. Reher ega D. Van Erps oma ütlusi vande all.⁷⁵

113. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on Üldkohtul laialdane kaalutlusõigus küsimuses, kas talle esitatud teavet on vaja täiendada.⁷⁶

114. Mulle näib, et tõenäoliselt paluti T. Reheril ja D. Van Erpsil Üldkohut abistada. Deltafina ega komisjon ei esitanud vastuväiteid nende ärakuulamisele suulise menetluse jooksul. Kumbki pool ei väitnud, et tema õigust õiglasele kohtumenetlusele võidakse rikkuda seeläbi, et T. Reher ja D. Van Erps esitasid tõendeid ilma nõuetekohase teatamiseta ja vastuolus Üldkohtu kodukorraga. Samuti ei nähtu kohtuistungil protokollist, nagu oleks kumbki pool kaevanud, et talle ei ole antud võimalust esitada selle ütluste andmise suhtes vastuväiteid. Näib, et mõlemad pooled nõustusid Üldkohtu lähenemisviisiga tol ajal protestimata.

115. T. Reheri ja D. Van Erpsi positsioon Üldkohtule antud teabe täiendamisel ei ole täpselt selge. On selge, et nad ei olnud formaalses mõttes tunnistajad. Miski aga ei viita ka, nagu oleksid nad andnud Üldkohtule uut tehnilist teavet või selgitanud sedalaadi teavet, mida kohtutoimik juba sisaldas. Mulle näib, et nende antud teave ei kuulu kriitikavälisesse kategooriasse, mida komisjon oma seisukohtades kirjeldab. Nimetatud kategooria hõlmab olukordi, kus Euroopa Kohtus leiab käsitlemist sügavalt erialane küsimus ja asjaomaseid juristide delegatsioone saatvad eksperdid vastavad Euroopa Kohtu küsimustele – sageli Euroopa Kohtu enda algatusel – otse. See hõlbustab menetlust, hoides ära (mõnikord ägedad) sosinal peetavad nõupidamised eksperdi ja nõuandeid saava advokaadi vahel, kes seejärel annab eksperdilt saadud info Euroopa Kohtule edasi. Niisugustel puhkudel võib olla tõepoolest vägagi mõistlik, kui Euroopa Kohus esitab oma küsimused otse ekspertidele ja saab neilt otse vastused.

116. Käesolevas asjas aga näib, et nii T. Reher kui ka D. Van Erps andsid teavet teatavate faktiliste asjaolude ja selle kohta, kuidas nad nendest faktilistest asjaoludest aru said, nimelt: 1) kas 14. märtsi 2002. aasta koosolekul lepidi kokku mängureeglites; 2) kas komisjon nõustus sellega, et Deltafina avaldab oma kaitsetaotluse; 3) kas seda kokkulepet kinnitati hilisemas teabevahetuses; ja 4) kas Deltafina teatas komisjonile, et oma kavatsusest teha oma kaitsetaotlus APTI koosolekul teistele teatavaks. Nimetatud faktilistest asjaoludest kolm esimest olid vaidluse all⁷⁷ (saan aru nii, et vastus neljandale küsimusele oli üksmeelselt eitav).⁷⁸ Ükski nendest küsimustest ei kujuta endast minu arusaamise järgi tehnilist teavet.

117. Ma ei näe põhjust, miks Üldkohus ei oleks võinud kutsuda omal algatusel või kummagi poole taotlusel tunnistajaid. See oleks olnud kasulik selles mõttes, et Deltafina oleks saanud selgelt ära otsustada oma advokaadi R. Jacchia funktsiooni, kes oli volitatud esinema Üldkohtus (ja ka tegi seda), kuid võis samuti olla suuteline andma asjassepuutuvaid tõendeid Deltafina ja komisjoni vahelise teabevahetuse kohta APTI koosolekuga lõppenud perioodil. (Peatun korraks ja märgin, et keerukas on näha, kuidas Deltafina saaks eeldada, nagu ta väidab, et R. Jacchia oleks pidanud esinema teises funktsioonis ja andma tõendeid kohtuistungil, kus ta oli poole õigusesindaja.)

74 — Vt vaidlustatud kohtuotsuse punkt 159.

75 — Lähtun siin sellest, et: 1) Üldkohtu kodukorra artikli 68 kohast tunnistajate kutsumist ei olnud; 2) puudub Üldkohtu kodukorra artikli 68 lõike 6 kohane protokoll; ja 3) kohtuistungil protokollist ei ole viidatud T. Reheri ega D. Van Erpsi vannutamisele.

76 — Eespool 34. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Der Grüne Punkt, punktid 163 ja 164.

77 — Vt eelkõige Üldkohtu istungi ettekande punktid 89–97.

78 — Vt vaidlustatud kohtuotsuse punkt 138.

118. Kui on vaidlustatud faktiküsimusi, mis on kohtuasja tulemuse suhtes olulised ja mis tuleb lahendada, on kohane kuulata ära ütlused vastavalt Üldkohtu kodukorrale, mille üks eesmärke on tagada õigus õiglasele kohtumenetlusele. Sellepärast olen seisukohal, et Üldkohus pani T. Reheri ja D. Van Erpsi seesuguse ärakuulamisega toime menetlusnormide rikkumise.

119. Kas see menetlusnormide rikkumine kahjustas Deltafina huve?

120. See, et Deltafina ei teatanud enne ega pärast APTI koosolekut komisjonile, et ta on avaldanud oma kaitsetaotluse teistele kartelli liikmetele, ei ole vaidluse all.⁷⁹ Pealegi tugines Üldkohtu järeldus, et Deltafina ei hoiatanud komisjoni selle avalduse tegemise kavatsusest sõnaselgelt ette, kohtutoimikus olevatele dokumentidele, sealhulgas 14. märtsi 2002. aasta koosoleku ja 22. märtsi 2002. aasta telefonivestluse tolleaegsetele jäädvustustele.⁸⁰ Sellepärast ei olnud Üldkohtul vaja tugineda T. Reheri ja D. Van Erpsi poolt kohtuistungil antud ütlustele⁸¹ tuvastamaks, et Deltafina rikkus 2002. aasta koostööteatisest tulenevat koostöökohustust.⁸²

121. Sellest järeldub, et Üldkohtu poolt T. Reheri ja D. Van Erpsi ärakuulamisel toime pandud menetlusnormide rikkumine ei kahjustanud Deltafina huve ja et Deltafina õigusi õiglasele kohtumenetlusele ei rikutud ja et vaidlustatud kohtuotsus ei ole selles suhtes õigusnormide rikkumise tõttu õigusvastane. Seega ei ole apellatsioonkaebuse teine väide põhjendatud.

Neljas väide: võrdse kohtlemise põhimõtte rikkumine Deltafina trahvisumma vähendamise arvutuses

122. Üldkohtu istungil esitas Deltafina esmakordselt väite, et komisjon on rikkunud võrdse kohtlemise põhimõtet. Deltafina apellatsioonkaebuse neljas väide on esitatud teise võimalusena; ta palub Euroopa Kohtul tühistada Üldkohtu otsus ja oluliselt suurendada 50% suurust vähendust, mis anti Deltafinale selle eest, et ta komisjoniga haldusmenetluse jooksul koostööd tegi. Deltafina lähtub sellest, et Üldkohus rikkus õigusnormi, kui ta luges selle uue väite Üldkohtu kodukorra artikli 48 lõike 2 kohaselt vastuvõetamatuks.⁸³

Seisukohtade kokkuvõte

123. Deltafina märgib, et Üldkohtul ei ole keelatud kaaluda kohtuistungil esitatud uusi väiteid seoses trahvisummade arvutamisega, sest niisugused küsimused kuuluvad Üldkohtu piiramata pädevusse trahvide alal.⁸⁴ Peale selle oli Üldkohtu keeldumine Deltafina uue väite kohta otsuse tegemisest iseäranis ebaõiglane, sest kohtuotsus Nintendo,⁸⁵ millele Deltafina tugines, oli kuulutatud alles pärast kirjaliku menetluse lõppu.

124. Deltafina väidab, et ta andis haldusmenetlusse Dimon Italia omast suurema panuse kahes aspektis: 1) tema kvalitatiivne panus oli suurem; ja 2) ta oli esimene ettevõtja, kes komisjoniga koostööd tegi. Seetõttu tegi komisjon ilmse hinnanguvea, vähendades Deltafina ja Dimon Italia vastavaid trahvisummasid ühesuguse protsendimäära võrra.

79 — Vaidlustatud kohtuotsuse punkt 138.

80 — Vaidlustatud kohtuotsuse punktid 152 ja 153.

81 — Vaidlustatud kohtuotsuse punktid 155 ja 159.

82 — Vaidlustatud kohtuotsuse punkt 160.

83 — Vaidlustatud kohtuotsuse punkt 310.

84 — Deltafina tugineb Üldkohtu 7. juuni 2011. aasta otsusele kohtuasjas T-217/06: Arkema France jt vs. komisjon (EKL 2011, lk II-2593) (edaspidi „Arkema”).

85 — Üldkohtu 30. aprilli 2009. aasta otsus kohtuasjas T-13/03: Nintendo ja Nintendo of Europe vs. komisjon (EKL 2009, lk II-947) (edaspidi „Nintendo”).

125. Komisjon märgib, et apellatsioonkaebuse neljas väide on selgelt alusetu. Kohtuotsuses Nintendo väljendatud võrdse kohtlemise põhimõte ei ole uus õiguslik ega faktiline asjaolu, mis nimetatud menetluse ajal ilmsiks tuli. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt ei kujuta taotluse esitamise ajal kehtinud õigust kinnitav kohtuotsus endast uut asjaolu, mis annab aluse uueks väiteks.⁸⁶ Võrdse kohtlemise põhimõtet seoses trahvisummade vähendamisega ei kohaldatud esmakordselt kohtuasjas Nintendo.⁸⁷ Pealegi ei ole Deltafina ja Dimon Italia võrreldavad ning seetõttu käsitleti neid erinevalt. Deltafina puhul võttis komisjon tagasi kaitse (mis oli antud tingimuslikult) ja otsustas määrata trahvi. Seda trahvi vähendati seejärel 50% võrra, sest mõningast koostööd oli ikkagi tehtud. Dimon Italial ei olnud ühelgi ajal kaitset trahvide eest, kuid komisjon vähendas tema trahvisummat 50% võrra, sest ta oli teinud komisjoni uurimises koostööd.

Hinnang

126. Minu arvates otsustas Üldkohus õigesti, et Deltafina poolt kohtuistungil esitatud uus väide on vastuvõetamatu.

127. Esiteks ei ole võrdse kohtlemise põhimõte uus. Tegu on ühega liidu õiguse üldpõhimõtetest.⁸⁸ Teiseks on kohtupraktikas välja kujunenud, et Üldkohtul on piiramata pädevus teha otsuseid ettevõtjatele liidu õiguse rikkumise eest määratud trahvide summade kohta ning selle pädevuse teostamine nende trahvisummade kindlaksmääramisel ei saa kaasa tuua kartellis osalenud ettevõtjate vahelist diskrimineerimist.⁸⁹ Kolmandaks on samuti selge, et hinnates koostööd, mida ettevõtjad on teinud keelatud kokkuleppe suhtes algatatud haldusmenetluse käigus, peab komisjon kinni pidama võrdse kohtlemise põhimõttest, mille rikkumine on väljakujunenud kohtupraktika kohaselt see, kui ühesuguseid olukordi käsitletakse erinevalt või erinevaid olukordi käsitletakse ühtmoodi, kui selline käsitus ei ole objektiivselt õigustatud.⁹⁰ Neljandaks on Euroopa Kohtul juba olnud võimalus kaaluda niisuguste ettevõtjate olukorda, kes enda väitel väärivad tehtud koostöö eest trahvisumma ulatuslikumat vähendamist, sest nad ei ole rikkumist vaidlustanud või nad olid esimesed, kes leebema kohtlemise korra alusel komisjonile kartellikokkuleppest teada andsid.⁹¹

128. Seda arvestades ei ole ma nõus, et kohtuotsusest Nintendo tuleneb uus õiguslik alus. Nagu komisjon märgib, ei kujuta olemasoleva õiguspõhimõtte kinnitamine endast uut õiguslikku ega faktilist asjaolu kodukorra artikli 48 lõike 2 tähenduses.

129. Ma ei nõustu ka sellega, kuidas Deltafina tõlgendab Üldkohtu otsust Arkema.⁹² Seal pidas Üldkohus tarbetuks uurimist, kas hageja on üles tõstnud uue küsimuse, sest väide oli selgelt alusetu. Üldkohus ei otsustanud, et tal ei ole keelatud kaaluda uut väidet, kui asi puudutab tema piiramata pädevust trahvisummade kindlaksmääramisel.

130. Sellepärast järelتان, et Deltafina apellatsioonkaebuse neljas väide on vastuvõetamatu.

86 — 1. aprilli 1982. aasta otsus kohtuasjas 11/81: Dürbeck vs. komisjon (EKL 1982, lk 1251, punkt 17).

87 — Vt nt 27. veebruari 1997. aasta otsus kohtuasjas T-106/95: FFSA jt vs. komisjon (EKL 1997, lk II-229, punkt 57) (edaspidi „FFSA”).

88 — Vt 16. detsembri 2008. aasta otsus kohtuasjas C-127/07: Arcelor Atlantique et Lorraine jt (EKL 2009, lk I-9895, punkt 23 ja seal viidatud kohtupraktika).

89 — 25. jaanuari 2007. aasta otsus kohtuasjas C-411/04 P: Salzgitter Mannesmann vs. komisjon (EKL 2007, lk I-959), punkt 68 ja seal viidatud kohtupraktika.

90 — Eespool 89. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Salzgitter Mannesmann, punktid 68–72 ja seal viidatud kohtupraktika

91 — Vt nt eespool 43. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Dansk Rørindustri, punktid 407–414 ja (Üldkohtu praktikas) eespool 88. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus FFSA, punkt 57.

92 — Viidatud eespool 85. joonealuses märkuses, punktid 247–250.

Kohtukulud

131. Kodukorra artiklite 137, 138, 140 ja 184 kohaselt nende omavahelises koostoimes tuleb kohtukulud välja mõista Deltafinalt, kes on kõikide apellatsioonkaebuse väidete osas kohtuvaidluse kaotanud pool.

Ettepanek

132. Kõikidest esitatud kaalutlustest lähtudes teen Euroopa Kohtule ettepaneku:

- jätta apellatsioonkaebus rahuldamata ja
- mõista kohtukulud välja Deltafinalt.